

ŽIVA ZAJEDNICA

Na izvorima naše vjere

Hrvatsko hodočašće u Svetu Zemlju
22.-29.1.2000.

Slava Bogu
na visini
i na zemlji mir
ljudima
koje ljubi!

Skupina od 99 hrvatskih hodočasnika iz cijele Njemačke
bila je na hodočašću u Svetoj Zemlji od 22. do 29. siječnja 2000. godine.
Zajednička fotografija napravljena je kod „Kapelice anđela“ na Pastirskom polju
kod Betlehema. Ni kiša niti snijeg, koji je tih dana pao čak i u Jeruzalemu te oštetio
mnoške kraljeve, nisu ih mogli spriječiti doći na hodočašće i doći do svete

*Stavi me kao znak na srce,
kao pečat na ruku svoju,
jer ljubav je jaka kao smrt,
a ljubomora tvrda kao grob.
Žar je njezin žar vatre
i plamena Gospodnjeg.
Mnoge vode ne mogu ugasiiti ljubav
niti je rijeke potopiti.*

Pjesma nad pjesmama 8,6-

U OVOM BROJU

5 motrište

Anto Batinić · Iseljništvo
i nova vlast u Hrvatskoj
Bleiburg
Den Haag

6 reportaža

U Isusovoj domovini

26 susret

Suzy Rinawi, mlada kršćanka
iz Jeruzalema

9 vjera

Ante Vučković · Živa vjera
i vjera formula

10 život

Marijan Markotić · Kako zavoljeti
sebe?

17 meditacija

Dr. Ante Tamarut · Može li Bog
razočarati?

13 lebendige gemeinde

Josip Klarić · Wallfahrt ins Heilige
Land
Antonija Tomljanović-Brkić · Das
Fernsehen als Hausaltar

22 kultura

Jura Planinc · 799. – Umjetnost
i kultura karolinškog doba

Promjene i Krist u javnim glasilima

Promjene su uvijek aktualne na početku nečeg novog. Na početku ove izdavačke godine, ovoga stoljeća i tisućljeća, bilo je za očekivati i izvjesne promjene u oblikovanju i sadržaju „Žive zajednice“. Neke grafičke i sadržajne promjene najavili smo, dragi čitatelji, već u prošlom broju. Neke smo gotovo neprimjetno već tada i ostvarili. Prihvatili smo i neke prijedloge naših suradnika i čitatelja u našoj božićnoj anketi. Sada idemo još dalje, i to onoliko koliko nam dopuštaju okolnosti (financijske, tehničke, kadrovske, čitateljska publika).

Naš je list vrlo dugo zadržao klasični grafički izgled, s više ili manje strogim pravilima slaganja teksta. S ovim brojem međutim prilagođavamo se suvremenim trendovima grafičkoga predstavljanja: rubrike označavamo običnom kockicom na vrhu stranice, uz koju, malim slovima, pišemo naziv rubrike; fotografije smo izvukli sve do rubova stranice i postavljamo ih unutar teksta kao da lebde; mjesto nadnaslova, naslova i podnaslova nije više strogo određeno na početku svakoga teksta, nego se oni mogu naći na cijeloj stranici, ondje gdje to diktira tekst ili slika, kao i ondje gdje djeluju kreativno; naglaske iz članaka posebno izvlačimo i označavamo; odabrali smo i novu vrstu pisma, u čemu smo ipak donekle ograničeni, budući da smo stalno u procijepu između korištenja njemačkoga i hrvatskoga pisma.

Promijenili smo ne samo nazive nego i mjesta nekih rubrika unutar samoga lista. Neka vas ne čudi jezično šarenilo u nazivima rubrika (hrvatsko, njemačko, englesko). Ono je gotovo neizbježno s obzirom na suvremeni medijski jezik, a jezično čistunstvo, u našim dijasporским prilikama, nikamo ne vodi. Mi ćemo svakako i dalje nastojati gajiti pravi hrvatski književni jezik.

Sadržajno ćemo ubuduće dati veću pozornost autorskim tekstovima: komentarima, kratkim bilješkama, kolumnama s područja duhovnosti, vjere, života, kulture, hrvatske povijesti, kratkim zanimljivim vijestima. U ovom vremenu dezorijentacije i gubitka vrednota mi time želimo dati solidnu duhovnu, vjersku i životnu orijentaciju našim čitateljima. To ćete vidjeti već u ovom broju.

Ali, kao list hrvatskih katoličkih misija, mi ćemo objavljivati i dalje vijesti i događaje iz naših misija, no u skraćenom obliku, osim kad se radi o reportažama, obljetnicama ili drugim značajnijim događanjima.

Otvoreno kazano, i „Živa zajednica“ ima poteškoća, ponajviše s čitanošću, dakle s čitateljskom publikom, i s plasmom, odnosno raspodjelom. Upućeni smo na pomoć svećenika i pastoralnih suradnika te na kućnu dostavu putem pošte. I jedno i drugo i dalje nam je potrebno. Zato „Živoj zajednici“ treba svekolika podrška, dokle god joj mjesna njemačka Crkva daje financijsku potporu. S naše strane bi bilo nezahvalno i neodgovorno da mi prvi kažemo da nam taj list smeta i da nam ne treba. A što imamo ili nudimo kao zamjenu? Gdje je alternativa?

Crkva, odnosno Papa, uporno ističe važnost medijskoga navješćivanja Evanđelja. U Papinoj Poruci za Svjetski dan sredstava javnoga priopćavanja („Navješćivanje Krista u javnim glasilima u osvjetleće tisućljeća“) stoji da Crkva mora razvijati svoja vlastita sredstva komunikacije i koristiti mogućnosti koje stoje u svjetovnim medijima. Mnogo se toga promijenilo u dvije tisuće godina kršćanstva, no ostala je ista potreba navješćivanja Krista, i to ne samo putem osobnih susreta, nego i u javnim glasilima i pomoću njih.

U nadi da ćete nas i dalje podržavati, srdačno vas pozdravljamo. **Uredništvo**

ŽIVA ZAJEDNICA LEBENDIGE GEMEINDE

60435 Frankfurt am Main
An den Drei Steinen 42
Tel. (0 69) 95 40 48-0
Fax (0 69) 95 40 48-24
E-Mail: kroatenseelsorge@t-online.de
zivazajednica@t-online.de

Herausgeber/
Izdavač: Kroatenseelsorge in Deutschland
Verantwortlich/
Odgovara: Josip Klarić
Chefredakteur/
Glavni urednik: Anto Batinić
Redaktion/
Uredništvo: Stanka Vidačković,
Antonija Tomljanović-Brkić,
Jura Planinc, Ivek Milčec,
Jozo Sladoja, Jozo Župić
Mitarbeiter/
Suradnici: Željka Čolić, Dijana Tolić, Alen Legović,
Marko Obert, Vlatko Marić
Layout: Ljubica Markovica
Lithos +
Seitenmontage: Fotosatz Service Bauriedl
64546 Mörfelden-Walldorf
Druck: Spenglers Druckwerkstatt GmbH
64572 Büttelborn
Jahres-
bezugspreis: DM 30,- incl. Porto (s poštarinom);
za ostale europske zemlje: DM 40,-
za prekomorske zemlje: DM 60,-
Bankverbindung: Konto Nr. 129072 (BLZ 500 502 01)
bei der Frankfurter Sparkasse

Pomirenje počinje u čovjekovu srcu

Poziv na ekumenizam donio je vrlo zapažene dijaloge i plodnu razmjenu misli. Ali, istina je, ne smije se zaboraviti Kristova riječ: „Idi i najprije se pomiri!“ On veli: „Idi najprije“, a ne: „Odloži to za kasnije“. Sveti Ambrozije Milanski piše jasno još u 4. stoljeću: „Djelo mira započnite u sebi! I to ovako: čim u samima sebi ostvarite mir, odmah ga prenesite i drugima“. Pomirenje je poput novog rođenja koje započinje u čovjekovu srcu.

Brat Roger Schultz, utemeljitelj i prior ekumenske zajednice Tâize

- Prema podacima erfurhtskog teologa E. Tiefensee udio kršćana je u novim njemačkim savezima zemljama unutar dvije generacije opao s 94 na 30%, ali se stoga udeseterostručio broj onih bez ikakve vjerske pripadnosti. Time u „Njemačkoj postoji treća konfesija, koja još nema imena“.
- Ni u jednoj zemlji ne izruguje se toliko vlastita kultura, prije svega religija, izjavio je tv-novinar Peter Hahne, kritizirajući određene filmove, satiru i reklame. Nije to nažalost tako samo na televiziji. U Heilbronn se izvodi jedina američka predstava o posljednjoj večeri u kojoj su Isus i njegovi učenici prikazani kao klub homoseksualaca, a učenici jedne škole su za jednu akciju izradili plakat na kojem je prikazan jedan par kako raspet na križu vodi ljubav.
- „Državne i ideološke pustolovine 20. stoljeća skupo su stajale srpsku Crkvu i srpski narod“, piše patrijarh Pavle u božićnoj poslanici. Ljudi su ubijani u ime ideologije, samo zato jer su htjeli drugačije živjeti i misliti.
- Jedan religiozni sud u Izraelu misli da internet uvodi ljude u napast i da je „tisuću puta opasniji od televizije“. Prema tomu su vodeći ultraortodokсни rabini zabranili svojim pristašama surfanje na internetu.
- „Svjetlo riječi“, katolički mjesečni list koji izdaju bosanski franjevci u Sarajevu, od siječnja ove godine izlazi u novom magazinskom formatu, i to u boji, na 80 stranica. Zadržane su uglavnom sve stare rubrike, a uvedene su i neke nove. U podnaslovu više ne stoji da je to „vjerski list“, kako je stajalo sve donedavno, nego sada jednostavno stoji: „Vjera, društvo, kultura“ (Kontakt, tel. 00387/71/66 55 20; e-mail: svjetlo@bih.net.ba).
- Papa je pozvao sve novinare na proslavu Velikoga jubileja u Rim, i to od 1. do 4. lipnja, a program sadrži: audijenciju, duhovni susret, ekumensko bogoslužje i završno euharistijsko slavlje 4. lipnja, na Dan sredstava društvenoga priopćavanja.
- Katoličko isusovačko sveučilište Loyola omogućit će online obrazovanje studentima sarajevskoga sveučilišta, koji će moći steći dodiplomsku naobrazbu u kompjuterskom programiranju, izradi web-stranica, obradi podataka i telekomunikacijama općenito. U Chicagu se nalazi oko 14000 izbjeglica iz BiH, a veliki dio mladih studira na sveučilištu Loyola.
- U dvorani HKM Berlin održana je koncem siječnja izložba fotografija pod naslovom „Bit ćete mi svjedoci“, a otvorio ju je hrvatski veleposlanik dr. Zoran Jašić. Fotografije fotoreportera „Glasa Koncila“ prikazuju posjet pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj 1998. i proglašenje blaženim kardinala A. Stepinca.
- Od 1985. u Europi se na jednu godinu proglašava „europski glavni grad kulture“, a prvu čast na taj naziv imala je Atena. Ove godine je iznimno, radi obilježavanja 2000. godine, proglašeno čak devet „europskih glavnih gradova kulture“: Santiago de Campostella (Španjolska), Bologna (Italija), Avignon (Francuska) – za južnu Europu; Krakov (Poljska), Prag (Češka) i Bruxelles (Belgija) – za srednju Europu; Helsinki (Finska), Bergen (Norveška) i Reykjavik (Island) – za sjevernu Europu.

ZAGREB

Kustod Svete Zemlje u Hrvatskoj

Kustod Svete Zemlje fra Giovanni Battisteli boravio je od 19. do 22. siječnja u posjetu Hrvatskoj. U svome prvom pohodu franjevcima svih hrvatskih provincija kustod Svete Zemlje susreo se u Zagrebu s mladom braćom i komisarima, odnosno povjerenicima Svete Zemlje, svih hrvatskih franjevačkih provincija, a primio ga je i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić.

O. Battisteli se 20. siječnja susreo s mladom braćom svih hrvatskih provincija i ogranaka Franjevačkog reda. Potom je o. Tomislav Vuk iznio kratki osvrt na Svetu Zemlju. U svom obraćanju mladoj braći kustod je govorio o životu mlade braće u Svetoj Zemlji: kustodija Svete Zemlje broji oko 330 franjevaca iz 32 zemlje, odnosno 60 provincija. U Svetoj Zemlji, postoji Franjevački biblijski institut koji ima: filozofski, teološki i psotdiplomski studij. Kustod je također istaknuo kako je jedan od glavnih zadataka franjevaca u kustodiji Svete Zemlje zaustaviti iseljavanje kršćana iz tih krajeva. Da bi to i ostvarili, ljudima osiguravaju stambeni smještaj, stalan radni odnos, djeci osiguravaju školovanje. Još je dodao da se u Kustodiji ne odgajaju i školuju samo kršćanska, nego i muslimanska djeca.

U petak 21. siječnja u franjevačkom samostanu na Kaptolu održan je susret s provincijskim komisarima Sv. Zemlje. I dalje danas u kustodiji Svete Zemlje djeluje nekolicina braće iz Hrvatske i Slovenije. Posljednjeg dana boravka, u subotu 22. siječnja o. Battisteli primio je zagrebački nadbiskup Josip Bozanić. Razgovarali su, između ostalog, o hodočašćima iz Hrvatske u Svetu Zemlju te o priređivanju novog vodiča o Svetoj Zemlji. ■

Koliko nam treba spavanja?

Novorođene bebe spavaju 16 sati na dan, doduše ne u jednom komadu nego u četvero-satnom ritmu. Bebe spavaju 14 sati dnevno, a s vremenom sve manje. Djeca od treće godine spavaju do 12 sati na dan, uključivo i podnevno spavanje. Učenici prvih razreda osnovne škole spavaju 9 do 12 sati, a tinejdžeri su naspavani nakon 9 sati. Zdravo spavanje odraslih traje prosječno 8 sati. Ima doduše više tipova spavača: kratki spavači, koji su budni i odmorni nakon 6 sati spavanja; dugi spavači (rijetki) kojima treba više od 10 sati i klasični prosječni spavači u koje spada 90% ljudi. Oni su naime budni i odmorni nakon 7 do 9 sati spavanja.

Weltbild, 14.1.2000.

Hrvati izumiru

Budući nositelji vlasti pozvani su također, počevši od sebe samih, promicati solidarnost u hrvatskom društvu koja bi posebno trebala doći do izražaja u ostvarivanju socijalne zaštite slabijih, socijalno ugroženih i pomoći potrebnijih. Pusta obećanja i birokratska neosjetljivost neće moći pridonijeti promicanju života u hrvatskom društvu koje, po statističkim podacima, već zapravo izumire, neće moći pridonijeti ukupnom boljitku braka i obitelji, neće moći pomoći mladeži koja je sve ugroženija egzistencijalnim tjeskobama i sve izazovnijim porocima.

Glas Koncila 1/2000.

Porast bezvjerja

Ove će godine broj kršćana u svijetu prijeći dvije milijarde... Druga najveća religija je islam (1,2 milijarde), treća hinduizam (800 milijuna)... Uzdubljivija je međutim jedna druga spoznaja. Bezvjerje se razvilo u četvrtu najveću „svjetsku religiju“: preko tri četvrtine milijarde ljudi... Radi se o eksploziji bezvjerja u najširim slojevima. Ne Bog, ne besmrtnost, nego sloboda od svake religije razvila se u najjaču duhovnu moć uvjerenja.

Christ in der Gegenwart, 4/2000

Bleiburg

U Hrvatskoj se rasplamsala polemika u povodu emitiranja televizijske serije „Četverored“ o hrvatskoj tragediji u Bleiburgu, a sada neki najavljuju tužbu protiv redatelja J. Sedlara „zbog širenja međunarodne mržnje“. Prigovorilo se što je serija emitirana usred predizborne kampanje, pa je izbornu povjerenstvo obustavilo daljnje emitiranje. Čudno! Za one koji su se našli pogođeni tom serijom moglo se, radi ravnoteže, umirenja savjesti i podsjećanja na „dobra stara vremena“, kao protuuslugu emitirati partizanske bitke na Neretvi ili Sutjesci. Prigovorilo se potom da se time vrši revizija povijesnih činjenica i rehabilitacija NDH. Još čudnije! U 45 godina komunizma nije se smjelo pisati o Bleiburgu a činjenice o njemu su proizvođene, falsificirane i frizirane u jugokomunističkim tvornicama laži. Sad su najednom neke druge činjenice tu, jer konačno i „druga strana“ može reći svoju verziju. To očito mnogima još uvijek ne odgovara, kako u Hrvatskoj, tako i u, recimo, Engleskoj. Doduše, istinski filmski stručnjaci kažu, da je „Četverored“ tehnički i zanatski loše urađen, ali ne znači da je sadržajno lažan. Bleiburška tragedija je tolika da zaslužuje da se o njoj snimi mnogo kvalitetniji film, a za scenarij bi moglo poslužiti i „Ukradeno djetinstvo“ Ivana Otta.

Den Haag

Na izricanje nedavnih presuda nekoćini iz „viteške skupine“ na međunarodnom sudu za ratne zločine u Den Haagu u Hrvatskoj se gotovo nitko nije ni osvrnuo, jer je u tijeku bila predizborna kampanja. Den Haag je naime za sve očigledno neugodna tema pa od nje bježe i oni koji su onamo poslali srednjobosanske Hrvate, kao i oni koji obećaju široku suradnju s tim sudom. U Vitezu je jedne nedjelje održan prosvjed i sve se potom smirilo. Na osnovi više nego sumnjivih svjedočenja donesene su presude na osnovi kojih su optuženi osuđeni. Nedužnim je proglašen još jedan Hrvat. Tko će mu vratiti čast, zdravlje i ukradene godine; hoće li dobiti kakvu odštetu? Ništa od toga, kao ni za one koji su ranije oslobođeni. Haaški sud se očito igra nepravde te životima mnogih ljudi i obitelji. Kako je dugo bio izraz pritiska na Hrvatsku, pitanje je hoće li, nakon promjena koje mu odgovaraju u Hrvatskoj, sada promijeniti svoju politiku? Novopečeni predsjednik Stipe Mesić ondje ima ionako „dobre veze“?

Iseljništvo i nova vlast

Piše: Anto Batinić

Tek treba da se vidi koji će utjecaj izborni rezultati u Hrvatskoj imati na hrvatsko iseljništvo. Dajući većinu svojih glasova bivšoj vladajućoj stranci kao i predsjedničkom kandidatu koji je izgubio, hrvatsko iseljništvo je na proteklom parlamentarnim i predsjedničkim izborima u Republici Hrvatskoj ostalo vjerno sebi i slici koja je uvriježena o njemu.

Fizička distanca od domovine znači često kod iseljenika snažniju čežnju i vezanost na domovinu nego što je to slučaj unutar same domovine. Ta snažna čežnja i jaka emocionalna navezanost na domovinu karakteristična je za sve iseljenike, pa tako i za hrvatsko iseljništvo općenito. To se često ne može objasniti racionalno nego samo psihološki. Za hrvatsko iseljništvo u zapadnoeuropskim zemljama, osobito u Njemačkoj, Švicarskoj i Austriji, ta fizička distanca i nije više toliko problem s obzirom na dobru prometnu i općenito komunikacijsku povezanost. Tu distancu međutim pothranjuju i uvećavaju životne prilike (posao, obitelj, čekanje mirovine) odnosno životna ovisnost o zemlji stanovanja, što znači vrlo rijetki posjeti domovini.

Fizička distanca često znači i nedostatak kritičke distance iseljenika prema zbivanjima u domovini. Nedostatna obaviještenost i politički profil hrvatskoga iseljništva također su razlozi ovakvoga izbornoga rezultata. Nedostatak kritičnosti i ne čudi s obzirom na to da je iseljništvo sve svoje povjerenje dalo onima koji su inicirali projekt hrvatske državne neovisnosti i tom istom iseljinstvu vratili dostojanstvo i dali mu status političkoga subjekta. Njegova financijska i humanitarna pomoć u ostvarivanju toga projekta, kao i u domovinskom ratu, velika je i važna. Dosadašnji nositelji vlasti pokazivali su da to cijene davanjem barem retoričke pažnje iseljinstvu, ali i konkretnim potezima, kao što je osnivanje ministarstva povratka i useljništva te promicanje drugih iseljeničkih udruga i akcija. Zbog svega toga, kao i gore kazanoga, u iseljinstvu nije bilo izričite kritike na promašaje i propuste bivše vlasti. Osim u samo nekoliko slučajeva, kada su ljudi ostali bez novca uloženog u domovinu ili kod onih koji, usprkos svojoj podložnosti i lojalnosti, nisu uspjeli ostvariti svoje nerealne ambicije

za mjestom veleposlanika, konzula ili zastupnika.

Izborni rezultat valja nadalje promatrati i iz perspektive tipične hrvatske emigrantske sudbine. To automatski unaprijed znači apsolutno nepovjerenje hrvatskih iseljenika prema strankama (neo)komunističke, projugoslavenske ili regionalističke provenijencije. Teško će naime iseljenik dati glas onima koji su ga natjerali u tuđinu i protjerali iz vlastite domovine. Moglo bi se kazati da iseljništvo nije toliko glasovalo za dosadašnju vlast koliko protiv povratka „komunista“ na vlast, pa i onih preodjevenih u socijaldemokratsko i koalicijsko liberalno ruho. U iseljinstvu naime nema više organizirane klasične hrvatske političke emigracije, ali su nakon izbora neki hrvatski iseljenički krugovi ipak izrazili strah od ponovnog „odlaska u emigraciju“.

Da do toga ne bi došlo ponajviše ovisi od nove hrvatske vlasti i njezina odnosa prema iseljinstvu. Ona mora ponajprije steći povjerenje iseljništva. Bez obzira što svoj glas nije dalo novoj vlasti, hrvatsko je iseljništvo priznaje i nada se promjenama naposlje. Puka retorika o povratku iseljenika i iseljeničkom ulaganju u domovinu ne može više držati vodu. Nova hrvatska vlast mora ponajprije kvalitetnim programima i politikom zapošljavanja spriječiti daljnje iseljavanje iz domovine. Ti programi i takva politika mogu potom privući i iseljenike, osobito mlade, na povratak i ulaganje u domovinu. Najnovije radikalne promjene u Hrvatskoj donijele su izvjesni optimizam, ispočetka barem kad je u pitanju međunarodni položaj Hrvatske u svijetu. Taj optimizam morat će vrlo brzo potvrditi određeni ekonomski i politički rezultati.

Vrijeme je s druge strane također da i samo hrvatsko iseljništvo konačno kaže što želi, da odraste i da se profilira, a ne da za sebe traži povlastice i da svakomu po potrebi služi kao moneta za potkusurivanje. Iseljništvo također treba shvatiti da se o sudbini domovine odlučuje u samoj domovini, kako su to pokazali i sami izbori. Može se kazati da je hrvatsko iseljništvo doživjelo „izborni poraz“, ali je ono isto tako ponosno na stupanj civilizacijskog ponašanja i demokratske zrelosti koju je u ova tri teška mjeseca iskazao cijeli hrvatski narod.

U Isusovoj domovini

U ovoj Svetoj godini, odnosno u godini Velikoga jubileja, Hrvatski dušobrižnički ured priredio je hodočašće u Svetu Zemlju od 22. do 29. siječnja. U tom hodočašću sudjelovali su svećenici, vjerna časne sestre, pastoralne suradnice i suradnici iz više hrvatskih katoličkih misija iz cijele Njemačke. Time ovo hodočašće ima značaj hrvatskoga hodočašća naših vjernika u Njemačkoj, jer su u njemu sudjelovali hodočasnici od njemačkoga sjevera do juga, a nekoliko hodočasnika stiglo je i iz domovine. Priprava i organizacija hodočašća bila je duga i opsežna, ali stoga i vrlo uspješna.

Polazak sa zračne luke u Frankfurtu prošao je bez većih poteškoća unatoč strogim mjerama izraelskoga osiguranja. Prizemljenje u Tel Avivu imalo je nekoliko neugodnih trenutaka, što je potaklo neke na križanje i pobožno zazivanje imena Božjeg. Dočekao nas je fra Miro Modrić, voditelj našeg hodočašća. On će nam tijekom cijeloga tjedna, otkrivati tajne Svete Zemlje i upućivati nas na ono što je najzanimljivije. Kasno noću stigli smo u hotel „Golan“ u Tiberijadi. Na putu dotle upoznali smo se s poviješću hodočašćenja u Svetu Zemlju, s poznatijim Hrvatima koji su djelovali ili još rade ondje, kao i s kratkim povijesnim i zemljopisno-klimatskim prikazom Palestine.

Sutradan smo posjetili Tabor, brdo Gospodinova preobraženja, Nazaret, Kafarnaum i Tabghu. Tabor (558 mnv) je bio okružen kišnim oblacima, pa nam nije bilo teško predočiti događaj preobraženja opisan u evanđelju. Taj tekst smo glasno pročitali, razmišljali o njemu i molili. Iako je bilo kišno i hladno, mogli smo ipak reći: „Gospodine, lijepo nam je ovdje! Lijepo nam je u tvojoj blizini!“ Svetište na Taboru čuvaju franjevci. Bazilika anđelova navještenja dočekala nas je prelijepim misnim bogoslužjem a još ljepšim pjevanjem mjesnih (arapskih) kršćana. Crkva je velebna i monumentalna. Otajstvenošću i strahopoštanjem djeluje spilja navještenja. Cijeli kompleks bazilike ukrašen je mnoštvom umjetničkih djela koje su darovali pojedini narodi i umjetnici. Na dvorišnom zidu ispred bazilike nalazi se i hrvatski mozaik s natpisom: „Majko Božja, moli za hrvatski narod“.

Sporna džamija u Nazaretu

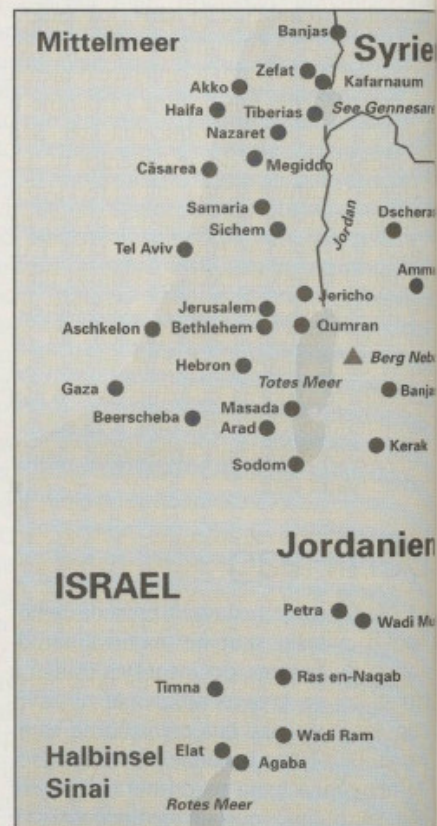
U obližnjoj crkvi sv. Josipa, koja je prema predaji sagrađena na temeljima Josipove kuće, u mislima smo se pokušali vratiti u davni obiteljski život Marije,

Josipa i Isusa. Kršćanski korijeni ondje su vrlo stari, što pokazuje i drevni bazen za krštavanje uranjanjem. Ispod same Marijine bazilike bili smo svjedoci jednog kontroverznog čina. Naime, izraelske vlasti su dopustile da muslimani tik do bazilike izgrade svoju veliku bogomolju. To je mjesto već obilježeno kao bogomolja, a muslimani klanjaju pod vedrim nebom ili pod šatorom. Mnogi prosvjedi mjesnih kršćana, kršćanskih poglavara pa i samoga Pape ostali su uzaludni. Kada se izgradi ta džamija, ona će posve zakloniti velebnu baziliku, te promijeniti arhitektonski i estetski ugođaj toga dijela grada, odnosno cijeloga Nazareta. Postavlja se pitanje, mogu li zajedno ići vjera i molitva te inat i raspirivanje mržnje.

U Nazaretu smo razgledali Gospino vrelo odnosno crkvu sv. Gabrijela, koju čuva grčko-pravoslavna Crkva. Potom smo samo prošli kroz Kanu Galilejsku i prisjetili se prvoga Isusova čuda, kada je, na poticaj svoje majke Marije, pretvorio vodu u vino na jednoj svadbi.

The Town of Jesus – Isusov grad

Kafarnaum se s pravom može nazvati Isusovim gradom. Isus je u njemu očito proveo najviše vremena navješćujući Evanđelje. Franjevci su to znali pa su na ulazu u svetište stavili skromni natpis: The town of Jesus – Isusov grad. Nije to sada nikakav grad. Radi se o arheološkim ostacima nekada velikoga grada, kojim dominiraju ostaci sinagoge i Petrove kuće. Na ostacima Petrove kuće, u kojoj je Isus ozdravio Petrovu punicu i u kojoj je često boravio, izgrađena je crkva, u kojoj smo slavili misu. Bilo je to naše prvo misno slavlje u Svetoj Zemlji. I tu smo posebno osjetili Isusovu blizinu i riječi; na zraku koji je on udisao; u sinagogi u kojoj je on propovijedao; u kući u kojoj je bio čest gost.

Sljedeća postaja našega hodočašća, nakon prolaza pokraj Magdale, bilo je Brdo blaženstava i crkva koju je izradio arhitekt Barluzzi. Nije bilo teško zamisliti Isusa na tom brijegu kako iznosi svoj evanđeoski program mnoštvu naroda. Taj program, ta blaženstva, čine i danas blaženim (sretnim!) sve one koji po njima žive. Već se spustio mrak kada smo stigli u Tabghu, u baziliku Isusova čudesnog umnažanja kruhova i riba odnosno nahanjanja mnoštva ljudi. O tomu svjedoči stari podni mozaik, koji prikazuje košaricu s četiri kruha (peti je sam Isus), a s njezine dvije strane po jednu ribu (jedan od najstarijih i najpoznatijih kršćanskih tajnih znakova).

S Isusom u lađi

Svanulo je prekrasno jutro. Izlazak sunca iznad Galilejskoga jezera bio je čaroban. Drevna Tiberijada, koja se nalazi 200 m ispod morske razine, budila se oda sna. Čekala nas je lađa. Voda se mreškala, a mnoštvo galebova opkolilo je našu lađu. U daljini su se nazirali snježni vrhovi Hermona i gole vrleti spornoga Golana. Galilejsko ili Nazaretsko ili Kiryatsko jezero (ili more) najveće je spremište vode na Bliskom istoku. Cijeli Izrael crpi odatle pitku vodu, kao i onu za navodnjavanje. Bez sustava navodnjavanja Izrael bi bio pustinja. Samo s vodom, upornošću, marljivošću i dobrom voljom Izraelci su oteli i otimaju zemlju od pustinje.

To jezero i lađa neodvojivi su od Isusa i njegova navjestiteljskog djela. Osim Nazareta, svo se Isusovo javno djelovanje dogodilo uglavnom u okolici Genezaretskog jezera i u Jeruzalemu. Na tom je jezeru utišao oluju i pomogao učenicima u ribarenju. Na tom je jezeru često propovijedao. Slušali smo evanđeoske zapise o tomu, molili i pjevali: „Svoju lađu sada ostavljam žalu... odsad idem kamo šalješ me ti...“ Lađa nas je dovezla do crkve Petrova prvenstva. Ondje smo na otvorenom, uz samo jezero, slavili misu. Tu je, kažu, i – stijena, na kojoj je izgrađena crkva Petrova prvenstva: „Ti si Petar, stijena, i na toj stijeni sagrađit ću Crkvu svoju, i vrata paklena neće je nadvladati“. Tu je, prema Ivanovu evanđelju, Isus izabrao Isusa za apostolskoga prvaka (Iv 21,1–17).

Odatle smo se zaputili prema rijeci Jordanu, i došli na mjesto gdje rijeka istječe iz jezera, a pretpostavlja se da je tu Ivan krstio Isusa. Simbolički smo obnovili krštenje jordanском vodom, a potom posjetili drevni grad Bet Šean i Jakovljevi zdenac u Samariji (Nablusu). Time smo prošli kroz veliki dio palestinskoga (okupiranoga) područja. Razlika u načinu života je očita otrpve. Navečer smo stigli u Jeruzalem.

Jeruzaleme, Jeruzaleme...

„Dogodine u Jeruzalemu“ – bio je pozdrav vjernih židova raspršenih diljem svijeta. Većini nas bila je to jedinstvena prilika, stajati na vratima Jeruzalema, i u njegovu srcu. Još iste večeri jedna je skupina obišla dio staroga grada i Zid plača. Sutra dan ujutro, uspjeli smo se na Maslinsku goru. Prošli smo pokraj kapele našega sv. Nikole Tavelića koji je ovdje mučenički posvjedočio svoju vjeru u Krista. Na mjestu Isusova uzašašća nalazi se džamija. Obnavlja se pa nismo ni

mogli unutra. Odatle puca divan pogled na Jeruzalem. „Gospodine, nauči nas moliti“ – tražili su učenici od Isusa, i to, kažu, upravo na mjestu gdje se sada nalazi crkva Pater noster, crkva Očenaša. Isus im je naime izdiktirao Očenaš, kao najbolju molitvu. Upravo se u toj crkvi nalaze ploče s tekstom Očenaša na raznim svjetskim jezicima, pa i na hrvatskom, i to od 1914. godine. Tu se Očenaš moli srcem. Nakon što smo zastali u crkvi Isusova plača nad Jeruzalemom (Lk 19,41–44), koju je Barluzzi 1955. sagrađio u obliku suze, spustili smo se u Cedronsku dolinu, i to u crkvu Marijina groba. Spuštajući se velikim stepenicama pjevali naše mari-

ledu Maslinske gore. Da nisu ograđene i zaštićene, na njima vrlo brzo ne bi ostalo ni jedne grančice. Hodočasnici ih naime rado nose kući kao dragocjenu svetinju. Zatim smo obišli crkvu Pijetlova pjeva (gdje je bilo suđenje Isusu), te kompleks dvorane Posljednje večere. U kapeli uz dvoranu Posljednje večere slavili smo misu. Slavili smo je „Isusu na spomen“ a nama na spasenje, i to na mjestu na kojem je i on blagovao svoju posljednju pashalnu gozbu s učenicima. Dva hodočasnika para: Lovrić Ivka i Jozo (Neu-Isenburg) te Anda i Ivan Gabrić (Hamburg) proslavili su pod tom misom svoj srebrni pir. U sklopu toga kompleksa

Pod misom u dvorani Posljednje večere proslavili su srebrni bračni jubilej Anda i Ivan Gabrić iz Hamburga i Ivka i Jozo Lovrić iz Neu-Isenburga. Rekli su nam da su radi toga i pošli na ovo hodočašće; da zahvale Bogu, učvrste svoju vjeru i ljubav. Pitali su se ipak, Jesu li dostojni stajati na tom svetom tlu.

anske pjesme i molili kronicu. Na tom su mjestu iz nas progovorila naša brojna domovinska marijanska svetišta. Tu smo se osjećali kao kod kuće. Tlik do te crkve nalazi se i Spilja izdaje, odnosno pećina u kojoj je Isus vjerojatno često spavao, osobito subotom. Nedaleko odatle je i bazilika Isusove smrtne borbe, odnosno Crkva svih naroda. To su zemljište 1681. kupili od Turaka naši katolici, braća Brankovići, i predali ga franjevcima. Barluzzi je i na tom mjestu izgradio veličanstvenu baziliku, punu otajstvene tame. U njoj smo jedne večeri imali sat klanjanja i molitve. Na tome mjestu ne može se moliti nesabrano. Masline u vrtu ispred crkve svjedoče o negdašnjem izg-

nalazi se i crkva Marijina usnuća. Dokumenti svjedoče da je ona umrla na Sionu a pokopana u Getsemaniju.

O Betleme, grade slavni od Boga...

Betlehem je samo desetak kilometara udaljen od Jeruzalema. To je jedan od gradova kojim upravljaju Palestinci. Svratili smo na Pastirsko polje, mjesto gdje su anđeli obznanili pastirima Isusovo rođenje, a u spilji smo slavili misu. U pravom betlehemskom ambijentu pjevali smo božićne pjesme. Svoj srebrni bračni jubilej tu su proslavili Franciska i Ivan Prce. Poput ove spilje mogla bi izgledati i spilja u kojoj se rodio Isus. Na

tome je mjestu u Betlehemu sada bazilika Isusova rođenja. Poljubili smo zvijezdu koja označava mjesto Isusova rođenja, izmolili krunicu, zapjevali nekoliko pjesama i razgledali župnu crkvu sv. Katarine. Tu su i spilje sv. Josipa, Nevine djevice, sv. Jeronima, Euzebija i Paoline. U obližnjoj Spilji mlijeka molili smo za naše majke i za sve one koji žele imati djecu. Padala je jaka kiša, pa nismo

Franciska i Ivan Prce proslavili su svoj srebrni bračni jubilej pod misom u spilji na Pastirskom polju kod Betlehema

mogli otići pohoditi Yad Vashem, spomenik židovskim žrtvama, kao ni Aleju pravednika, među kojima je i pedesetak Hrvata. Usprkos kiši razgledali smo kumranske spise u muzeju, maketu staroga Jeruzaelma pred hotelom Holy Land te posjetili Ain Karem i crkvu sv. Ivana Krstitelja.

S Isusom pod križem

Bez stroge kontrole i pregleda stvari ne može se doći do Zida plača, odnosno do ostataka potpornih zidova židovskoga hrama. Kontrolu smo morali proći i prije ulaska na hramski trg, odnosno prije razgledanja Omarove i Al-Aksa-džamije (nekada je to bila najudaljenija džamija od Meke). Omarova džamija (s pozlaćenom kupolom) izgrađena je 691. na mjestu židovskoga hrama, a na tom je mjestu, prema legendi, Abraham bio spreman žrtvovati sina Izaka.

U crkvi sv. Ane osjetili smo se ponovno „kod kuće“. U toj veličanstvenoj ali jednostavnoj križarskoj crkvi pjevali smo i molili. Odmah do nje su ostatci ribnjaka Bethzata, gdje je Isus izliječio dugogodišnjeg bolesnika. Pročitati smo evangeoski zapis o tomu. Nedaleko odatle je i kapelica Isusova bičevanja odnosno crkva Isusove osude kao i franjevački samostan s Biblijskim institutom. Tako smo se našli u glasovitoj ulici Via Dolorosa (Ulica žalosti) kojom smo obavili pobožnost križnoga puta. Svatko je imao priliku nositi križ, makar i nekoliko metara. Istinskoga vjernika ne smetaju turisti, trgovine niti rav-

nodušnost koja naokolo vlada. Istinski vjernik ide tom ulicom s Isusom pod križem. Križni put smo završili kod bazilike Svetoga groba – Isusova groba. Veličanstvena je! Konačno dotaknuti Isusov grob – to mjesto tuge, potresenosti i nade; nade u uskrsnuće i vječni život! To je mjesto utemeljenosti i osmišljenja naše vjere. U „katoličkom“ odnosno „franjevačkom“ dijelu bazilike, dok je vani bjesnila oluja, slavili smo navečer svetu misu. „Nije ovdje! Uskrsnuo je!“ – čuli smo biblijske riječi. No, mi smo znali da je on baš ovdje, s nama i u nama – uskrsli i živi Isus!

Snijeg u Jeruzalemu

Toga je dana u Jeruzalemu osvanuo veliki snijeg. Bila je to jedna od glavnih svjetskih vijesti. Snijeg je domaćinima donio radost (bit će vode) i zabavu, a hodočasnici tugu i pokoju neugodnost. Zbog snijega je otpalo putovanje u Jerihon, na Mrtvo more, Masadu i pustinu. Ostali smo u hotelu, molili i blagoslovili kupljene suvenire. Neki su ipak ponovno išli u stari grad, osobito u crkvu Svetoga groba, jer nije bilo gužve. Za sabranost i osobnu molitvu bilo je dovoljno vremena. Ujutro, u rane poponočne sate, vozeći se prema Tel Avivu, doživjeli smo i vidjeli Jeruzalem po noći. Zahvalili smo Gospodinu za ovo hodočašće, za sve što smo vidjeli, naučili i doživjeli. Duhovno obogaćeni i vjerom osnaženi vratili smo se sretno u naša prebivališta u Njemačkoj.

A.B.

O HODOČAŠĆU

Zašto ste pošli u Svetu Zemlju?

- **Kristijan Matić (9), Wisebdaden:** Da vidim gdje se Isus rodio, gdje je živio, umro i uskrsnuo. Najviše mi se svidjela crkva sv. Ane u Jeruzalemu i naravno mjesto Isusova rođenja u Betlehemu. Lijepo mi je sa svećenicima i časnim sestrama. Možda i ja postanem svećenik.
- **Nediljka Šumelj, Mainz:** Da molim, da rasteretim dušu.
- **Slava Kolovrat, Mainz:** Da čujem Isusa, da ga čujem bolje nego na drugim mjestima.
- **Ante Kosor, Esslingen:** Konačno mi se ispunila i ta želja. Sve je lijepo, ali sam se ipak tri puta vraćao na Isusov grob.
- **Anica Kraljević, Wiesbaden:** Zavjetovala sam se i ovim sam ispunila i taj zavjet. U crkvi sv. Ane u Jeruzalemu bilo mi je najljepše.

- **Stana Bilonić, Darmstadt:** Da ispunim želju iz djetinjstva, jer je za mene Sveta Zemlja uvijek izgledala poput raja. Sve mi je lijepo i sveto, ali sam od ganuća i sreće zaplakala na brdu preobraženja, na Taboru.
- **Mira Tadić, Reutlingen:** Ovom sam se radovala kao malo dijete. Željela sam doći na korijene naše vjere s nadom da ću susresti samoga Isusa. Znam da je bio sa mnom, da je bio s nama, osobito u crkvi Sv. groba.
- **S. Ljubica Rotim, Heilbronn:** Da bolje upoznam i razumijem Sv. pismo. Kada smo slavili misu kod crkve Petrova prvenstva, na Genezaretskom jezeru, imala sam osjećaj da ću svaki čas ugledati Isusa.

- **S. Andela Milas, Frankfurt:** Po drugi put sam u Sv. Zemlji, koja me uvijek posebno privlačila. Na Brdu blaženstava imala sam pred sobom sliku Isusa i mnoštva ljudi kojima govori.
- **S. Dragica Ljubos, Mainz:** Nije mala stvar hodati Isusovim stopama. Na svim sam mjestima mogla mirno i sabrano moliti.
- **Ruža Brko, Frankfurt:** Da vidim i da molim, da naučim moliti. Na Kalvariji sam plakala.
- **Dr. Ivo Jolić, Altheim-Alb:** Da upoznam temelje kršćanstva i svoje vjere. Na Isusovu grobu se preda mnom otvorio cijeli svijet, potresao sam se i počeo u sebi moliti te plakao od ganuća i sreće.

(nastavak na 26. str.)

Naše starice i majke, poput pokojne Anđe Matić, na ovoj slici, su istinski primjeri žive i duboke vjere i pouzdanja u Boga

Živa vjera i vjera formula

Piše: Ante Vučković

Kršćanstvo nije počelo formulama, nego događajem, životom, susretom sa živim Bogom. Vjera formula je mrtva. Živa vjera je osjetljiva na bol i patnju, na liječenje i utjehu, na blizinu Boga i čovjeku.

Životne krize nerijetko prate i pojačaju i vjerska razočaranja. To su bolna iskustva nemoći vjere, Božje šutnje, njegove odsutnosti, a ponekad i krika protiv njegove opstojnosti. No, ta ista iskustva mogu postati najdragocjenija životna iskustva, koliko god to, na prvi mah zvučalo čudno. Iskustvo nemoći vjere da riješi životne poteškoće potrebno je kako bi se vjera, vezana uz vjerske formule, a ne uz život, slomila.

Vjera formula, nazovimo tako onaj odveć rašireni način vjerovanja, nije u stanju riješiti životne poteškoće i ona je uistinu nemoćna. Kakva je to vjera? To je nadasve naučena vjera, vezana gotovo isključivo uz naučeno znanje. Takva vjera drži istinitim sadržaje vjerskih formula. Ona se izriče čvrstinom pristajanja na njihovu istinitost, ustrajnošću ponavljanja kao i ustrajnim i redovitim ispunjavanjem očekivanog: od primanja sakramenata do odlazaka na nedjeljna liturgijska slavlja, od odgoja djece u istom ozračju do očekivanja konačne nagrade za tako vjernički ureden život. Na ovaj način može proći cijeli život a da se način življenja vjere ne postavi u pitanje. Stoga se najčešće i događa da ga postavi sam život, životne krize, životni problemi. Gotovo po pravilu životne krize postaju i vjerskim krizama upravo stoga što ovakva vjera nema utjecaja na život i što, upravo u životnim krizama postaje jasno kako je takav način vjerovanja nemoćan pred svakom malo ozbiljnijom životnom poteškoćom.

Slomljena nemoć vjere formula otvara mogućnost ozbiljenju životne vjere. Ona, naravno, otvara i mogućnost odbacivanja svega što je vezano uz vjeru, upravo kao protest zbog razočaranja i neispunjenih očekivanja. No, probroj kroz vjeru formula do životne vjere istodobno

je probroj do iskustva vjere, možda prvog iskustva vjere koja nije odvojena od života.

Čudno je, zapravo, kako se lako vjera odvoji od života, kako se život lako osamostalio i živi kao da Boga nema, kao da vjera ne igra nikakvu ulogu ni u odlukama, ni u načinu življenja niti u oblikovanju životnih odnosa. Kao da bi vjera bila u čuvanju običaja, a ne u životu, u prihvaćanju istinitim određenih formula, a ne u prožetosti života Božjim Duhom, u razlikovanju „nas vjernika“ od „njih nevjernika“ ili „njih druge vjere“. Još čudnije je kako se takav način shvaćanja vjere ponegdje gotovo protežira, kako mu tu i tamo znaju davati prednost i oni koji bi zapravo trebali prenositi vjeru u život. To je vjerojatno stoga što je takav način predviđiv, uigran, ne izaziva strah i nemire. Ovakav je način kršćanstva, međutim, nemoćan pred poteškoćama, nijem pred dilemama, izbjegava krize i ne usuđuje im se pogledati u oči, nije u stanju izliječiti nikakvu, pa ni najmanju ljudsku bol, a da o ozdravljanjima međuljudskih odnosa, obraćenjima, promjenama života i duše, pronalaženjima životne radosti i otkriću punine života ni ne govorimo.

Tek nakon iskustava žive vjere, ne prije, postaje jasno kako je ovakva vjera formula mrtva i uspavana. Ona nije kriva vjera, ona nije lažna, ona je jednostavno neživa, mrtva. Ona nije zabluda, ona jednostavno nije nikada zaživjela.

Ljubav ima zadnju riječ

Kršćanstvo nije počelo formulama, nego događajem, životom, susretom sa živim Bogom. Kršćanstvo je upravo iz brige da sačuva čistim i živim ovo iskustvo Božje snage tražilo i jezične formula-

cije u svojoj borbi sa svim mogućim misaonim strujanjima s kojima se susretalo. Ali ono je uvijek živjelo, kada je živjelo, samo iz živog odnosa s Bogom, iz susreta sa Živim i iz životne snage Živoga.

Koja su obilježja životne vjere za razliku od vjere formula? Živa vjera zna, ali zna i to kako znanje nije dovoljno. Potrebna je ljubav. Ona nije protiv znanja, ona je znanje utopljeno u ljubav. Ona dolazi iz srca, ne iz glave. Ona je osjetljivija na život, nego li na riječi, ona je senzibilna na međuljudske odnose više negoli na kriva mišljenja. Ona zna odbaciti mišljenja s kojima se ne slaže i istodobno sačuvati čovjeka i njegovo dostojanstvo, dok vjera vezana samo uz formule s mišljenjem odbacuje i čovjeka. Ona nakon svake borbe za istinu postavlja dodatno pitanje: a što je s ljubavlju, pobjeđuje li s pobjedom istine i ljubavi? Ona ostavlja ljubavi zadnju riječ.

Tako se oblikuje životna vjera osjetljiva na bol i patnju, sposobna ublažavati i liječiti, tješiti i snažiti, vjera blizine životu i čovjeku, a time i Bogu.

Proboj do vjere koja prožima život nije ni lagan niti svakodnevan. To je rezultat i milosti i mukotrpnog dugog i istrajnog truda oko vršenja volje Očeve. Nakon proboja i nakon iskustva Boga koji je život, pogled unatrag na prijedeni put otvara oči koje u krizama i poteškoćama vide odlučujuće i ključne trenutke koji su vodili k Bogu. Tako milost životne vjere preobrazuje životne krize u dragocjena životna iskustva. Ona, pak, otvaraju mogućnost življenju vjere kroz svjedočenje više nego kroz govor, i to stoga uvjerljivost i vjerodostojnost riječi može dati samo živo iskustvo Života koji je Bog. ■

Kako zavoljeti sebe?

Piše: Marijan Markotić

Voljeti samoga sebe znači ne zatvarati srce pred onim u nama, što je nesretno, osamljeno, nemoćno, neuspjelo, nedovršeno. Postupati dobro sa samim sobom znak je da držimo do sebe, da se uzimamo zaozbiljno, da imamo naš ugled i dostojanstvo, donje i gornje granice koje drugi moraju poštovati.

Odakle grubost u nama?

Tko od nas ne poznaje u sebi grube, rušilačke, destruktivne sklonosti? One napose dolaze do izražaja u mentalno i emotivno zatvorenim, konzervativnim sredinama. U njima susrećemo osobe „spartanskoga duha“, osobe koje su neobično stroge, zahtjevne, oštre, grube, rigorozne. Uzroke velike grubosti prema samome sebi treba svakako tražiti u životnoj povijesti dotične osobe. Ona je najvjerojatnije već kao dijete doživjela teške uvrede, razočaranja koja su ostavila zamjetna duševna traga. Jedini način da to dijete preživi bio je da duboko potisne, „zaboravi“, zakopa te traumatične doživljaje. Budući da ono što se potisne na dno, prije ili kasnije ispliva na površinu, potrebna je uvijek iznova dodatna energija kako se ne bi izgubio osjećaj samokontrole. Jedna od posljedica te duševne borbe je sustavno nježanje svih osjećaja, koje ima za krajnji rezultat bezosjećajnost, grubost, tvrdocu, pa čak i nasilje prema sebi i prema drugima. Konačno, takva osoba stvara sebi iluzije da se može živjeti bez ljubavi, što je čini potpuno praznom, iznimno „teškom“, nepodnošljivom za okolinu. Najučestaliji oblici kažnjavanja samoga

Valja se pomiriti sa samim sobom; prihvatiti se onakvim kakav jesi, a ne skrivati se iza vlastite maske. Foto: H. Kremers

sebe su prepoznatljivi u psihosomatskim poremećajima (glavobolja, bolovi u trbuhu, kičmi, depresije, učestale povrede na radu itd.), ponižavanju i obezvrjeđivanju samoga sebe.

Dodatni razlog za rigorozno ponašanje možemo tražiti u jednostranom, rigidnom odgojnom stilu u kojemu su naročito naglašavane tzv. „muške“ odlike: borbenost, snaga, izdržljivost, a nije-kani osjećajnost, finoća, obzir prema drugima. Nadalje, ukoliko djetetu nedostaje samopouzdanje, ukoliko se boji života, neuspjeha, možda će pokušati prikriti izazvani strah pomoću prevelike strogoće, zahtijevnosti, samodiscipline. Grubost i rigoroznost mogu također nastati zbog nepovjerenja u sebe i u druge ljude: budući da se drugima nikada ne može vjerovati do kraja, osoba se orijentira na temelju čvrstih normi ili previsokih, nedostižnih ideala.

Manjak samopoštovanja

Tko je prinuđen uložiti sve raspoložive snage s jednim ciljem da održi sebe pod kontrolom, taj mora računati s vrlo neugodnim iznenađenjima. Nerijet-

ko takva osoba ima ideal(izira)nu sliku o tome kakva bi treala biti. Sve ono što se ne uklapa u taj okvir biva beskompromisno uklonjeno. U biti, ta osoba uopće ne prihvaća sebe takvom kakva jest, već se „mrzi“, ima osjećaj manje vrijednosti, ima krajnje negativno mišljenje o sebi. Međutim, prema vani ga nipošto ne pokazuje, nego u izlog stavlja savršenu sliku. Bolesna mašta o vlastitoj veličini može otići tako daleko da povjeruje kako je svemoćna, kako može oblikovati život, svijet i događaje prema vlastitim zamislima. Čak i onda, kada je grubome čovjeku jasno da je zastranio, on će radije upropastiti vlastiti život nego li priznati svoju zabludu. Nešto slično događa se i glede duhovnih ideala: u prevelikoj težnji da se približe Bogu (sve mora biti super!), zaborave na se, na stvarnost i na druge, zanoseći se pomišlju da su djeca neba, ali ne i zemlje! Međutim, da bi se bilo „super“, treba nadići bezbroj rivala. Neprestano uspoređivanje, vrednovanje i natjecanje s drugima znači ponajprije gubitak kontakta sa samim sobom, a potom i sa životom. Naime, drugi uvijek posjeduju nešto što nama nedostaje. U tom smislu su nedostižni.

kako prihvatiti sebe?

Učenje, a napose prihvaćanje vlastitih slabosti, nedostataka, propusta traje cijelog života. Mi smo nemilosrdni prema sebi samima naročito onda kada griješimo. Najbolji primjer za to su perfekcionista, koje progoni uvjerenje da su podbacili, zakazali, da nisu uspjeli. Predbaci li se pak perfekcionistu da je egoist, bit će smrtno uvrijeđen, jer je sve to činio s jednim jedinim ciljem: da živi savršeno, bez mane. Katkada se i u tzv. ljubavi prema bližnjemu zapravo skriva grubo odnošenje, ignoriranje, ravnodušnost prema samome sebi. Sustavno nijekanje i zapostavljanje vlastitih potreba imaju za posljedicu da čovjek postane umjetno biće, bez krvi (osjećaji, spontanost, struja života) i duše. Takav čovjek se može usporediti s duhovnim čudovištem, olupinom, opustošenim domom. On nije kadar ni u čemu uživati, već prezire život i njegovu ljepotu, postaje trajno nezadovoljan, razoran, pa čak i nasilan, proganjan uvjerenjem da je loš, nespošoban, slab i izdajica.

Omalovažavanje samoga sebe

Osobe, koje nisu kadre prihvatiti same sebe, sklone su omalovažavanju: „Ja i tako i tako nikoga ne zanimam. Tako sam dosadan, nesposoban, nemoćan...“.

Budući da nisu najveće, smatraju se najmanjima. U biti, ne prihvaćaju biti jedan od običnih, prosječnih ljudi, sa svim jakim i slabim stranama. Omalo-

važavanje je prisutno i u uvjerenju da smo mi (i nitko drugi) na pravome putu ili da smo uvijek i za sve krivi. Zbog toga imaju izraz vječno nezadovoljnih, rasrdjenih lica koja ne dopuštaju ostalima da se raduju životu. Pritom zaboravljaju da je depresija – uz ostalo – odraz agresivnosti prema samome sebi. Jedan od najboljih pokazatelja modernoga oblika zapostavljanja i lošega postupanja sa samim sobom je svakako stres.

Postupati dobro sa samim sobom

Temeljne pretpostavke za dužan respekt prema samome sebi počivaju na uvjerenju da nismo niti moramo biti savršeni; štoviše, da smijemo činiti pogreške i odvažiti se živjeti slobodno. Mnogi misle kako jedanput zauvijek mogu nadvladati, pobijediti svoje slabosti. Umjesto da se suoče s njima i prihvate ih kao sastavni dio života, oni ih sustavno niječu ili bježe od njih. Ali, kako prihvatiti sebe kao takvoga? Samo onaj tko se dobro poznaje i ne boji se vlastitih nedostataka, pouzdano znade da život može uspjeti tek onda ako bezrezervno prihvati sebe i druge onakvima kakvima jesu, bez vrednovanja i osuđivanja.

U tome smislu, *voljeti samoga sebe nipošto ne znači biti egoist, već, naprotiv, držati do samoga sebe, uzeti se za ozbiljno, imati vlastito dostojanstvo, ugled, donje i gornje granice koje drugi moraju poštovati.*

Pomiriti se sa samim sobom

Pomiriti se sa samim sobom znači prije svega kazati „da“ životu, premda mnogo toga u nama govori protiv toga i takvoga života. Zato mnogi žive u vječnome jazu, raskoraku, protestu protiv toga i takvoga života. Zato mnogi žive u vječnome jazu, raskoraku, protestu protiv drugih, pa i samoga Boga, jer se neprestano uspoređuju s drugima. Pomiriti se sa samim sobom nadalje znači prihvatiti vlastitu prošlost s mogućim uvredama i nepravdama. Tek kada uspijemo dodirnuti, zaliječiti i „poljubiti“ naše otvorene rane, može biti riječi o istinskome pomirenju.

Pripovijedajući svoju tužnu životnu priču, jedan je zatvorenik kazao kako mu je trebalo nekoliko godina da povjeruje u Božje milosrđe; dvostruko više da povjeruje u mogućnost oprostjenja sa strane svojih žrtava. Ali da on sam sebi oprost – to nije išlo nikako!

Tko dobro postupa sa samim sobom, taj može učiniti jako mnogo, taj ne kruži oko samoga sebe, već *uživ*a u svojim djelima, zamislima, planovima; živi i dopušta drugima živjeti. *Biti milosrdan prema samome sebi znači ne zatvoriti srce pred onim u nama, što je nesretno, osamljeno, nemoćno, neuspjelo, nedovršeno...*

Konačno, nije savršenost ta koja nas približava Bogu i osvaja druge, već naša humanost, plemenitost i dobrota srca prema nama samima i prema drugima. ■

I Bog stvori disco...

Iznenadujući uspjeh glazbenih pop molitava

Božić i Nova godina obično su velika fešta pop glazbe i industrije. Ali, ovom je prilikom upalo u oči kako je religiozna tematika jače nego inače obilježila kraj drugog i početak trećeg tisućljeća.

Hollywoodski skladatelj filmske glazbe Jonathan Elias izdao je novi CD „The Prayer Cycle“ (Molitveni ciklus), na kojemu religiozne pjesme pjevaju umjetnici najrazličitijih glazbenih smjerova, među kojima su i Linda Ronstadt, James Taylor, Alanis Morissette, Salif Keita... Elias pri tom govori o „svjetskoj molitvi“.

Veliku pozornost privukao je i engleski pop pjevač Cliff Richard, anglikanski kršćanin, sa svojim novim CD „Millennium Prayer“ (Tisućljetna molitva), koji je

neočekivano zauzeo visoko mjesto na britanskoj top-hit listi. Richard pjeva Očenaš po melodiji škotske pjesme „Auld Lang Syne“ (Oprostite se, braćo). Glazbenik je zbog toga najprije doživio porugu kritičara. Ali CD je prodavan u velikoj količini, tako da se Očenaš počeo u toj verziji pjevati i u redovitim bogoslužjima. I mlada njemačka grupa „E nomine“ izdala je popularni single s naslovom „Vater unser“ (Očenaš).

Usto u diskotekama, tim sekularnim obrednim zgradama mladih ljudi, u modi je novi trend – sakralni tehno. I tu se primjerice u više verzija izvodi Očenaš, ali brzo kao tehno, ekstatično kao tehno, meditativno ponavljajući kao tehno. Ta

glazba preuzima biblijske stihove i simbole i miješa ih s ostalim tekstovima. U jednoj pjesmi njemačke grupe „Aqua-gen“ stoji: „Prvog dana stvori Bog zemlju, ... trećega dana stvori Bog glazbu, četvrtoga dana stvori Bog disco – i ljudi zaplesahu“. Prošle je godine engleska grupa „Faithless“ (Bezvjerni) lansirala europski hit broj jedan s pjesmom „God is a DJ“ (Bog je disco-jockey).

Na Evangeličkom crkvenom danu prije dvije godine održano je zanimljivo bogoslužje Gospodnje večere pod naslovom „In Techno Gloria“. Evangelički liturgičar iz Rostocka Karl-Heinrich Bieritz nedavno je o tomu zapisao: „Možda će doći do toga, da na osnovi starocrkvene prakse „Krist“ zaposjedne predodžbe, potrebe i vrednote koje svoj izraz, znak i vrijeme nalaze u religiji doživljaja. Krist će ih naime možda nanovo tumačiti“. ■

Kutak od nostalgije

*S izlizanih stoljeća daljinom,
i s haljinom jednostavnom,
sa samoćom silnom
i sjetom,
i s nekim cvijetom,
možda zaboravljenim il' suvišnim
još boraviš u stranom mramoru.
A gdje ti je mjesto?
Kad sva romantika na spavanje ode
i zamru glasovi jedva čujnih priča?
I kome pripadaš, ti Stipana ženo?
Odlaskom tvojim rasulo se vrijeme,
ko napuknut kamen u rodnom ti domu,
u povijesti mnoge.
Ko u rukavce rijeke.
Ko u grane stablo.
Ko u ptice jato.
U tišini ležiš, sred tišine tude.
A da nije stopa sve rimske gospode u zjenama tvojim,
te da samo pogled vidjet mogu sada!
Bi l' mi znao reći:
Prošle su godine,
al još živi nada!
Il:
Šutnju tešku
i smrt od gorčine.*

Miro Jelečević

Okvir za vrijeme

*Kroz prste samoće prolazi mi drago vrijeme.
Od trenutaka ljepota davnih osta li ista u mome tijeku?
Volio bih da je vrijeme
od koraka zemljom snova
i kročenja tako lakog
do granica zemlje smrti
i rubova nevidljivih
I da ondje bez tereta naših boja
riječi plove,
iskovane pjesmom možda,
što bogovi iz koristi
davno nama
a mi njima namijenismo.
Za uzdarje*

Miro Jelečević

Komu govorim?

*Imaš svoju kuću. I grad. Znaš koje drvo najviše voliš
i koji je park najljepši. Znaš gdje se nalazi tvoja klupa,
kada i s kim si na njoj počivao, o čemu pričao.
Imaš svoju vodu, obalu, ribe.
Sve imaš u svojim mislima, a nemaš ništa.
Svjetlosne te godine dijele od granica na dohvat ruke.
Možda ja to ne govorim tebi, već sebi
u ovoj zemlji koja obiluje suvišnim,
a samo joj sunca nedostaje.*

Lucija Žagar

Ciklus zaokružujem Suncem

*Ne znam zašto sam plakala
dok sam se s tobom opraštala,
dok sam držala govor pred stranim ljudima,
naglašavajući svaku riječ,
hvaleći ih i zahvaljujući im za dobrost.
Ne znam kako mi se suza tada omakla na jastuk
i otkud ova tuga prije smjernog odlaska.
Voljela bi da sam sanjala,
ali san me drži budnom.
Možda je to stoga što nema puno odgovora
i zato što svaki od njih rada nova pitanja.
U stvari, ja sam već otišla,
premda sam još tu.
To unutarnje opraštanje
od grada,
od zemlje,
koja me okrnula dobrotom i opakom naravi trenutaka,
možda i nije potrebno.
Neće se ona izbrisati iz mene,
ni njezin jezik, ni krajolik.
Tek ona će izbrisati mene.
Zbog toga je vrijeme
ciklus zaokružiti Suncem,
preseliti ga ispod kože,
njime sjati, makar i brižno.
Ali zasjati
napokon.*

Lucija Žagar

Iskra

*Iskra
treperi
prkosi
kiši
vjetru
godinama
Stojim nijemo
u ruci svijetla
dlanovi mokri od boli
jecaj bez riječi
na mokroj cesti
uvelo lišće
Treperi
iskra
u plamenu pokošenog žita
prkosi
kiši
vjetru
godinama*

Vlasta Jambrak

Srce u plamenu

*Pred oltarom
muškarac i žena
Tišina
samo otkucaji srca
i upaljena svijetla*

Vlasta Jambrak

Brief des Delegaten

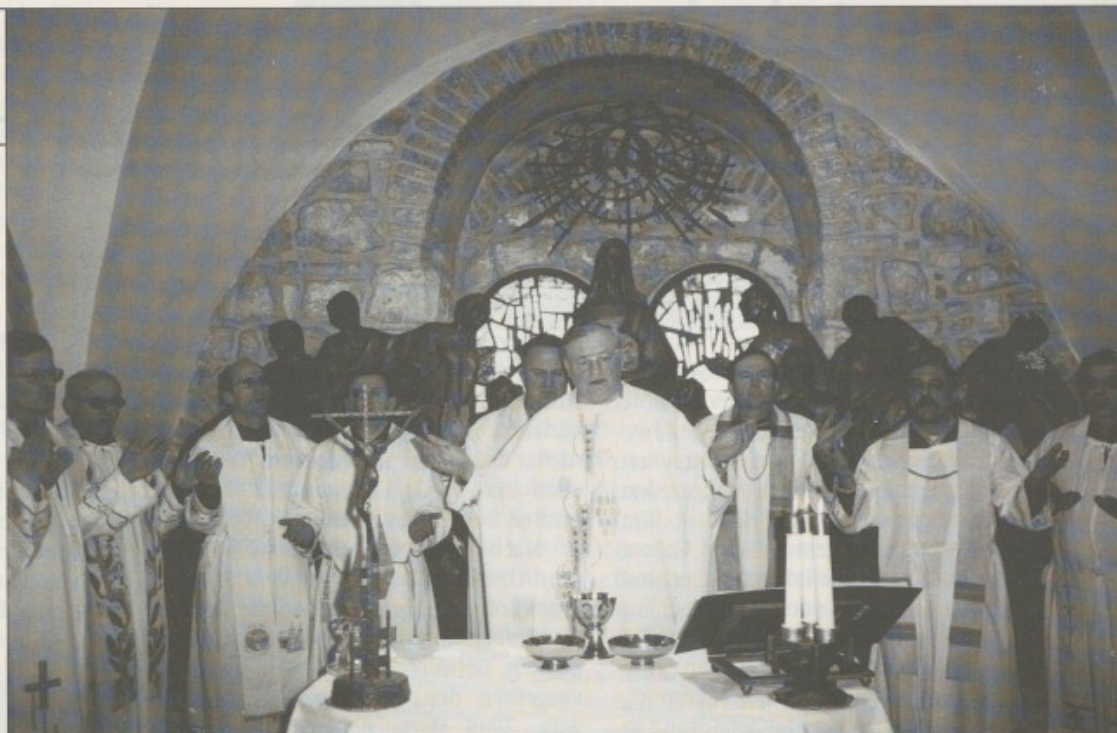
Liebe Leserinnen
und Leser
der Lebendigen Gemeinde,

„Wovon das Herz voll ist, fließt der Mund über“, sagt ein weises Sprichwort. Mir und den hundert Wallfahrern, die mit mir in diesem Jubiläumsjahr vom 22.–29.1. in Israel waren, ist das Herz voll schöner und angenehmer Erlebnisse. Wenn der Mensch etwas Schönes und Angenehmes erlebt hat, kann er das nicht für sich behalten, sondern will seine Freude anderen mitteilen.

Der Delegatenbrief ist wahrscheinlich zu kurz, um alles aufzuzählen, was wir gesehen haben, und zu beschreiben, wie wir die heiligen Orte in der diesseitigen Heimat Jesu erlebt haben, daher möchte ich in Kürze das Folgende sagen: Neben allen Schwierigkeiten, die sich dadurch ergeben haben, dass die Gruppe zu groß war und der Tatsache, dass alles Menschliche begrenzt und unvollkommen ist, denke ich, – und hier werden mir alle, die mit mir in Israel waren, zustimmen –, dass diese Wallfahrt dennoch ein unvergessliches und unbeschreibliches Erlebnis war, das sich uns Normalsterblichen vielleicht nur einmal im Leben bietet. Das Jubiläumsjahr 2000 wird sich uns kroatischen Wallfahrern nach Israel tief in unsere gläubigen Herzen und unser Gedächtnis einprägen.

Im Jubiläumsjahr mussten wir mehr Zeit uns selbst und unseren Gemeindegliedern widmen, und zwar nicht nur mit mehr Aktivitäten sondern auch in spiritueller Hinsicht. Spirituelle Inhalte benötigen die Kinder, die Jugendlichen und letztendlich wir alle; das Wesen des Jubiläumsjahres ist ja die spirituelle Dimension.

Vom 17.–20.1.2000 fand in Trier die Jahrestagung der Ausländerseelsorge statt, an der ich zusammen mit den natio-

Die kroatischen Seelsorger feierten hl. Messe im Saal des letzten Abendmahles

Wallfahrt ins Heilige Land

nalen Delegaten und den Ausländerreferenten teilgenommen habe. Das Thema der diesjährigen Jahrestagung lautete „Kirche als Vermittlungsinstitution“ – Von der krisenbedingten Selbstgenügsamkeit zur gesellschaftlichen Integrationsinstanz. Hierzu wurden Thesen zu dem Phänomen der Kirchenkrise, der Kirche als Netzwerk und der integrativen Pastoral aufgestellt. Die Umgestaltung der Kirche als sozialem Netzwerk bedeutet im Hinblick auf die Ausländerseelsorge, dass letztere als Netzwerk im Gesamtnetzwerk der Kirche verankert ist. Das Ziel der Ausländerseelsorge besteht weder in der kulturellen Verschanzung noch in der alternativlosen Anpassung. Mehrfachzugehörigkeiten sollen angeboten und genutzt werden, um eine kulturelle Balance dem zu ermöglichen, der sie

wünscht. Als eigenständiges, aber mit dem kirchlichen Gesamtnetzwerk verknüpft ist die Ausländerseelsorge nicht zu einer jeweils örtlichen Koordination aufgefordert. Das führt zu einer Entlastung von Orts- und Migrantengemeinde und zu einer stärkeren regionalen beziehungsweise diözesanen Vernetzung der Ausländerseelsorge. Migrantenseelsorge soll demnach nicht auf die isolierte Versorgung der Migrantengemeinden reduziert werden, ihre Aufgabe ist es die Moderation im Blick auf eine zukunftsfähige Weltkirche zu übernehmen, in der multikulturelle Netzwerke von Wahlverwandten prägend sein werden. Die Verkündigung, die sie dabei leistet, übernimmt die Aufgabe eines Scharniers zwischen den Kulturen.

In der letzten Zeit habe ich die folgenden kroatischen katholischen Missionen besucht und dort den Gottesdienst gefeiert und gepredigt: Balingen, Gaggenau, Offenburg, Ludwigshafen, Mannheim, Bocholt und Heilbronn.

Ich grüße Sie, liebe Leserinnen und Leser der Lebendigen Gemeinde, und verbleibe bis zur nächsten Ausgabe mit herzlichen Grüßen.

Ihr
P. Josip Klarić, Delegat

„Ich kann die Leute doch nicht hungern lassen“

Eine Reise durch die ehemaligen Kriegsgebiete

Erinnern Sie sich noch an Vukovar? Vor fünf Jahren war die Stadt täglich im Fernsehen – Schauplatz heftiger Kämpfe auf dem Balkan. Und heute? – Irgendwo auf unserer Fahrt sind wir erschrocken über das eigene Vergessen. Kriege eilen wie Lauffeuer über den Globus. Die Schauplätze von gestern sind heute schon Geschichte. Die Trümmer aber sind geblieben. Und, was noch schlimmer ist: Die Gräben der Feindschaft sind geblieben, immer noch weit aufgerissen. „Die Zerstörung der Häuser ist schlimm“, sagte ein Bruder, „aber die Zerstörung in den Köpfen und Herzen ist viel schlimmer“. Vom 11. bis 16. Oktober 1999 waren wir, Franziskanerprovinziale aus dem deutschen Sprachgebiet, zu Gast bei unseren Brüdern in Kroatien und Bosnien. Nicht touristische Interessen haben uns dorthin geführt, sondern die Frage: Was können wir Franziskaner Mitteleuropas beitragen zum Friedensprozess auf dem Balkan? Dabei gibt es durchaus Positives: Die Brüder vor Ort tun sehr viel. In Split haben sie ein Friedensinstitut eingerichtet. Damit leisten sie nach Auskunft von Fachleuten einen hervorragenden Beitrag zur Versöhnung zwischen Muslimen, Orthodoxen und Katholiken, zwischen Bosniern, Serben und Kroaten. Ein Grundsatz der Franziskaner heißt: Friedenserziehung beginnt in jungen Jahren. So haben sie unter anderem neue Schulbücher herausgegeben, damit Kinder die Chance haben, die jeweils „andere“ Kultur und Religion kennen und schätzen zu lernen. Die Friedensarbeit der Franziskaner ist aber auch ganz „handfest“: Sie richten Suppenküchen ein, besorgen Baumaterialien, räumen Minenfelder, bauen soziale Zentren auf – nicht zuletzt mit Spenden aus Deutschland. Zurück nach Vukovar. Einst eine blühende Stadt, Serben und Kroaten lebten nachbarschaftlich zusammen. Heute ist Vukovar eine Geisterstadt. Häuser – von Artilleriegeschützen durchsiebt, ausgestorbene Industriegebiete, schwarze Ruinen – Reste des prächtigen Barockschlosses Eltz. In der zerbombten Franziskanerkir-

che feiern wir Gottesdienst. Es regnet durch das Dach, notdürftig wurde ein Altar aufgestellt, wir sitzen auf Gartenbänken. Sonntags reichen die Bänke nicht, da stehen die meisten. Die Kirchen sind voll, Fluchtburgen in den großen Sorgen der Zeit.

Nach der Messe erleben wir kroatische Gastfreundschaft: Im verwüsteten Innenhof des Klosters haben die Brüder eine Tafel aufgebaut mit Brot, Obst, Käse, Gurken. Getränke gibt es auch, nicht zu vergessen den obligatorischen Sliwowitz. Zwei Meter neben der behelfsmäßigen Mittagstafel liegen die drei Kirchenglocken, kapputtgeschlagen und von Unkraut überwuchert. – Es will uns nicht so recht schmecken.

Den schlimmsten Eindruck hinterlässt der Friedhof von Vukovar. Zlatko, ein Mitbruder, führt uns dorthin. „Ich bin viele Stunden am Tag hier“, sagt er, „noch werden 1200 Menschen dieser Stadt vermisst. Täglich kommen Leichen, die irgendwo in Kroatien aufgefunden und identifiziert werden. Meine Aufgabe ist: beerdigen, trösten, mit den Angehörigen beten.“

In der Mitte des Friedhofes wurden 1500 weiße Kreuze angebracht, darunter ein Massengrab. Auch jene 200 Patienten sind hier verscharrt, die man gewaltsam aus dem Krankenhaus geholt und umgebracht hat.

Von der Donaustadt Vukovar fahren wir in Richtung Süden. Wir passieren die kroatisch-bosnische Grenze. Der Bus führt uns durch eine Region, die vor dem Krieg mehrheitlich von Kroaten bewohnt war. Aber es gibt kein Dorf mehr. Serbische Banden hatten die Bewohner der kleinen Siedlungen vertrieben und anschließend jedes Haus einzeln in die Luft gejagt. Die „ethnischen Saubermacher“ haben hier ganze Arbeit geleistet. Auf keinen Fall sollten die Vertriebenen wieder eine Chance erhalten, in ihre Heimat zurückzukehren. Felder und Straßen sind heute noch vermint. Der Schlusspunkt war die Zerstörung der Kirche von Plehan. Die Aggressoren rollten einen Wagen – voll beladen mit Sprengstoff –

in die Kirche und zündeten ihn an. Es gibt nur noch einen rissigen Fußboden und ein paar Mauerreste, die an das Gotteshaus erinnern.

Im Bus ist es still geworden, als wir am späten Nachmittag auf dem Klosterhügel ankommen. Rund 50 Menschen erwarten uns. Als sie uns die Straße heraufkommen sehen, läutet eine Ordensschwester die kleine Glocke, die man auf einem provisorischen Turm befestigt hat. Die Begrüßung ist herzlich, dann führt uns ein Bruder zu dem Platz, auf dem einst die Kirche stand. Unter einem hastig gezimmerten Holzdach steht ein Altar aus Brettern, auf einer Säule der Kopf einer Heiligenfigur. Freudestrahlend zeigt der Bruder auf die Umstehenden – es sind Frauen und Männer, alte Menschen und nur ganz wenige Kinder: „Diese Leute sind schon zurückgekehrt, und die anderen kommen auch wieder. 3000 waren wir. Jetzt sind wir dabei, die Minen zu räumen und Baustoffe zu besorgen“. Am Sonntag, wenn die kleine Glocke läutet, kommen alle zum Kirchplatz. Unter freiem Himmel feiern sie die Messe. Den früheren Stall haben die Brüder als „Kloster“ hergerichtet. Hier haben auch die Heimkehrer ein vorläufiges Zuhause. Allerdings: Keiner der Räume ist heizbar, und der Winter wird streng.

Es dämmt schon, als wir wieder den Bus besteigen. Für die Menschen in Plehan waren wir „hoher Besuch“, sie haben sich sehr gefreut. Natürlich erhoffen sie neben der menschlichen Aufmerksamkeit spürbare Hilfe. Nicht wenige ihrer Angehörigen und ehemaligen Nachbarn sind in Deutschland. Familien mit Kindern haben große Angst vor Minen. Ich habe einen Mann gefragt: „Ist es nicht besser für die bosnischen Flüchtlinge, wenn sie vorerst in Deutschland bleiben?“. „Nein“, sagte er, „sie sollen zurückkommen – so bald wie möglich, wir brauchen sie. Jeder, der wiederkommt, macht uns Hoffnung, dass wir hier eine Zukunft haben!“

Es ist schon Nacht, als wir in Sarajevo ankommen. Wir finden Unterkunft in der Hochschule der Ordensprovinz. 60

junge Franziskaner studieren hier Theologie und bereiten sich auf ihren Dienst als Priester vor. Der Neubau ist hell und geräumig, aber schon im Foyer werden wir erneut an den Krieg erinnert. Sarajevo lag lange Zeit unter schwerem Beschuss. Soldaten der serbischen Armee verschanzten sich unter anderem im Studienhaus der Franziskaner. Schießscharten wurden aus den Mauern gebrochen. Das Foyer diente einem Panzer als Garage. Zu Beginn der neunziger Jahre fertig gestellt, war das Studienhaus schon 1995 eine Ruine. Die Soldaten hinterließen es in einem furchtbaren Zustand.

Am 15. Oktober nehmen wir an einem Friedenssymposium teil. Als Redner geladen sind der derzeitige Präsident Bosnien-Herzegowinas, ein Professor für Islamische Wissenschaft und ein serbisch-orthodoxer Priester. Gäste sind unter anderem Franziskaner aus zehn

Zerstörte
Franziskaner-
kirche
in Vukovar

Kellerraum versammelte sich eine Gemeinde zum Gottesdienst. Die Theologiestudenten gestalten die mehrsprachige Messe musikalisch. Dann waren wir zum Mittagessen in der Suppenküche von Dobrinja eingeladen. 250 Menschen kommen täglich und holen sich in Tüten und Eimern ihr Mittagessen ab.

Fisch gibt es heute und gekochten Reis. Die Leute in der langen Schlange

sind Serben, Kroaten, Muslime – der Hunger verbindet sie.

Sie bekommen dasselbe wie wir, und das verbindet auch uns mit ihnen. Ein paar können deutsch. Eine Frau erzählt uns begeistert, dass sie vor vielen Jahren im Ruhrgebiet war. Aber jetzt ist sie bettelarm. Die Rente reicht nicht, ihre Wohnung ist beschädigt. Sie ist froh, dass sie jeden Tag kommen kann.

Als wir uns in Dobrinja verabschieden, zeigt ein Bruder auf den freien Platz und auf die Berge im Hintergrund. „Da oben waren die Artilleriegeschütze versteckt. Wenn sich hier ein Fahrzeug bewegte, haben sie es abgeknallt. Nur einer ist furchtlos durch die Stadt gefahren: Fra Mirko. Jeden Tag kam er hierher, um Lebensmittel zu bringen. Manche Leute verehren ihn schon jetzt als Heiligen.“

Andere sagen, er habe bei den Serben einen Fürsprecher gehabt. Der hat wohl dafür gesorgt, dass Mirko nichts passiert. Er selbst hat nur gesagt: „Ich kann die Leute doch nicht hungern lassen.“

Helmut Schlegel ofm (Wege mit Franziskus 2/99)

Franziskaner-
provinziale –
Gastgeber
und Gäste

europäischen Nationen. Fragen werden gestellt, ein vorsichtiger Dialog entsteht. Bei allem guten Willen und bei allen Beteuerungen, dass man den Frieden will, sind Angst und Misstrauen spürbar. Trotzdem ein großer Schritt: Vertreter von drei Religionsgemeinschaften sitzen an einem Tisch, reden und beten miteinander. Fra Luka, der Moderator, berichtet: „Ein Viertel der bosnischen Bevölkerung wurde vertrieben – die Rückkehr der Flüchtlinge ist das Problem schlechthin“. Der islamische Professor stimmt zu und erzählt: „Mit meiner Familie war ich auf der Flucht, aber wir fanden Aufnahme in einer christlichen Gemeinde. Ich erlebte viel Verständnis und Mitleid, und die Religionsverschiedenheit war keine Mauer.“ Auch solche Beispiele gibt es. Nicht ohne Grund engagiert sich dieser Mann heute im Friedensdialog.

Fra Stipo, Direktor des „Antoniusbrot“, einer Hilfsaktion für Arme, führte uns nach der Diskussion in den Stadtteil Dobrinja. In einem unfreundlichen

Neu!

ZBORNIK Sammelband der Vorträge vom Symposium zur Situation und Perspektive der Kroatenseelsorge in Deutschland

P. Josip Klarić (Hrsg.): Zbornik rado-va simpozija o stanju i perspektivi hrvatskog dušobrižništva u Njemačkoj. Symposium zur Situation und Perspektive der Kroatenseelsorge in Deutschland. Vierzehnheiligen 11.–14. 10. 1999, Kroatenseelsorge in Deutschland, Frankfurt 1999. 228 S. 15,50 DM.

„Die Situation und Perspektive der Kroatenseelsorge in Deutschland“ war das Thema der pastoralen Jahrestagung der kroatischen Priester, Pastoralmitarbeiterinnen und -mitarbeiter aus den kroatischen katholischen Missionen in Europa, die vom 11. bis zum 14. Oktober 1999 in Vierzehnheiligen stattfand. Auf diesem Symposium wurden acht

Vorträge gehalten, mit Hilfe derer eine Antwort auf die Frage gefunden werden sollte, wie in naher und ferner Zukunft die kroatischen katholischen Missionen aussehen werden und was mit der zweiten und dritten Generation unserer Arbeiter und Auswanderer geschehen wird. Aufgrund der Wichtigkeit des Themas hat die Kroatenseelsorge alle Vorträge in einem Sammelband veröffentlicht (außer den Vortrag von Dr. Jure Radić, der nicht in schriftlicher Form vorlag). In dem Sammelband werden die folgenden Themen behandelt: Die Situation und Perspektive der Kroatenseelsorge in Deutschland

(Fortsetzung Seite 16)

Das Fernsehen als Hausaltar

Das Fernsehen als Hausaltar – dieser Vergleich erscheint auf den ersten Blick anmaßend und von weit hergeholt, begegnet man doch in diesem Medium dem Phänomen der Religion äußerst selten. Sendungen, die sich ausdrücklich mit Fragen und Gestalten, mit Problemen und Wirklichkeiten der Religionen dieser Welt befassen, gehören zu den Ausnahmen und wirken geradezu verloren in der Fülle und Vielfalt des sonstigen Fernsehprogramms.

Nichts deutet jedenfalls auf den ersten Blick darauf hin, dass Religion im Fernsehen eine bedeutende Rolle spielt; zumindest dann nicht, wenn man Religion von ihrer inhaltlichen Bestimmung zu erfassen und bestimmen sucht. Wendet man aber den Blick auf ihre Funktionen und Leistungen, so wird man feststellen, dass bestimmte Funktionen für die individuelle menschliche Existenz wie für die Gesellschaft insgesamt, die früher maßgeblich die Religion erfüllte, in der heuti-

gen modernen Welt von anderen Instanzen und Institutionen übernommen worden sind, zwar in weitgehender Unsichtbarkeit und Verborgenheit, jedoch mit unerwarteter Vitalität und Beharrungskraft. Unter diesem funktionalen Aspekt betrachtet, lassen sich dann auch selbst dort, wo bare Unterhaltung und handfester Kommerz vorzuherrschen scheinen, durchaus Spuren von Religion entdecken – so z.B. auch im Fernsehen.

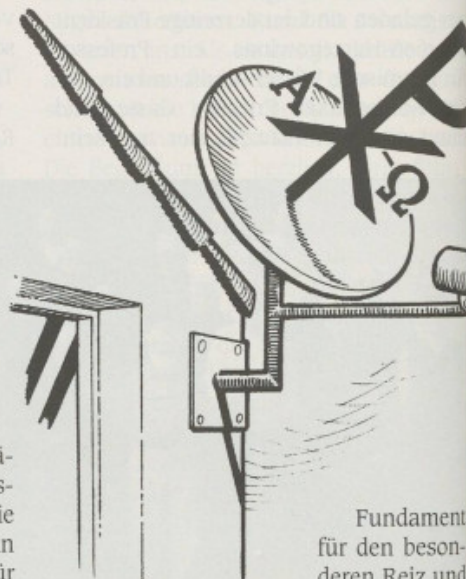
Sehr gut lassen sich derartige Spuren am nachmittäglichen Fernsehprogramm ablesen. Ich denke hierbei an die zahlreichen Affekt-Talkshows, bei denen kein Tabu-Thema ausgelassen wird und an die Endlos-Serien namens „Gute Zeiten, schlechte Zeiten“ u.ä., die sich großer Beliebtheit und hoher Zuschauerzahlen erfreuen.

Was bewegt eigentlich die Menschen dazu, mag man sich fragen, ihre intimsten Erlebnisse, ihre Freude und ihr Leid, vor einem anonymen Millionenpublikum zu enthüllen und was fesselt die Zuschauer diesem gnadenlosen Talk zu lauschen? Tatsächlich meinten laut Umfrage viele der Talkgäste, sich anschließend „gut“ oder „besser“ zu fühlen. Offenbar wird vielen, die in diesen Talkshows auftreten, hier ein Raum eröffnet, in dem sie glauben, für eine kurze Zeit Auge, Ohr und Herz eines riesigen Publikums für sich zu haben.

Steht es etwa in unserer Gesellschaft um die Möglichkeit eines solchen unbefangenen und hilfreichen Gehörs derart schlecht, dass so viele Menschen in solche Talkshows drängen, um hier Heil und Heilung für ihr Leben zu finden und Identität zu gewinnen? Offensichtlich finden diese Menschen hier eine Gemeinde, die ein offenes – wenn auch für die konkrete Person gleichgültiges – Ohr für ihre Nöte hat. Die religiöse Botschaft, die diese Sendungen vermitteln, lautet: Ihr werdet verstanden, es nimmt jemand an eurem Leben teil: in eurem Elend und eurem Glück. Auch und gerade für zerbrochene und gescheiterte Existenzen gibt es hier einen Raum öffentlicher Selbstdarstellung: sie werden ja buchstäblich zur Ehre der Fernsehaltäre erhoben. Aber auch der großen Zahl derer, die solche Affekt-Talkshows am heimischen Bildschirm verfolgen, verheißt die Teilhabe an dem Schicksal anderer Mut und Hoffnung und in der Auseinander-

setzung mit dem Geschick des anderen kann durchaus neuer Lebenssinn erwachen.

Eine ähnliche Art der Sinnstiftung lassen auch, auf sehr subtile Weise, die Fernsehserien erkennbar werden. Hierbei wird ein letztlich ganzheitlicher Geschehenszusammenhang in einzelne Folgen und dort wiederum in einzelne Szenen aufgeteilt. Diese Auflösung einer zusammenhängenden Handlungsfolge in kleine Segmente bildet nun aber gerade das

Fundament für den besonderen Reiz und

die erstaunliche Wirkung dieser Sendeform. Ihr geht es nämlich zugleich darum, aus den vielen einzelnen Bruchstücken allmählich doch ein relativ geschlossenes Ganzes aufleuchten zu lassen. Gesetz und Struktur der Serie leben geradezu aus dem Versprechen, dass alles letztlich seinen Plan, seine Ordnung, seinen Sinn, seinen Ort im Ganzen finden wird. Nicht nur von ihrer formalen Seite sondern auch von ihrer inhaltlichen Thematik her verleihen die Endlos-Serien das Gefühl, dass man das eigene Leben sehr wohl „auf die Reihe bringen“ kann und dass die Verzweiflung über die Zerrissenheit des Lebens in der Alltagserfahrung keineswegs die ganze Wahrheit sein muss.

In Anbetracht der sinnstiftenden Leistung und der stabilisierenden Wirkung solcher Fernsehsendungen, ist es letztlich kein Wunder, dass so viele Menschen an den Fernseher drängen, um die übel beleumundeten Serien und Talkshows in sich aufzunehmen.

Antonia Tomljanović-Brkić

(Fortsetzung von Seite 15)

(J. Klarić), Migranten in der Welt der Globalisierung – aus pastoral-theologischer Sicht (Dr. J. Balaban), Die katholische Kirche bei den Kroaten und ihre Sorge für die kroatischen Migranten (Msgr. V. Stanković), Die neue Konzeption der Seelsorge für die Katholiken anderer Muttersprache in der Bundesrepublik Deutschland (Msgr. Dr. P. Prassel), Die Perspektive der kroatischen katholischen Missionen in Deutschland (A. Batinic), Überlegungen zu Möglichkeiten und Grenzen der (religiösen) Erziehung der kroatischen Jugend in Deutschland (F. Prcela), Die Pastoral der kroatischen Kriegsflüchtlinge in der Welt (Msgr. Dr. Pero Sudar), Weitergabe des Glaubens an die zweite und dritte Generation (Msgr. Dr. J. Voß).

Der Sammelband ist zweisprachig gedruckt, in kroatischer und deutscher Sprache, auf 228 Seiten.

Bestellungen:

Kroatenseelsorge in Deutschland
An den Drei Steinen 42
60435 Frankfurt a. M.
Tel.: (0 69) 9 54 04 80
Fax: 95 40 48 24, E-mail:
kroatenseelsorge@t-online.de ■

Ovim kratkim razmišljanjem htio bih na primjeru dvaju biblijskih prizora naznačiti poteškoće na koje prije ili kasnije nailazi onaj koji s Bogom ozbiljno računa. Riječ je o stanovitoj krizi vjere kada naše predodžbe o Bogu najednom postaju upitne.

Kao prvi primjer navodim zgodu iz Lukina evanđelja, kada Isus kao dvanaestogodišnjak hodočasti s roditeljima u hram, u Jeruzalem, i kada ga roditelji na putu gube. Dječak naime mimo njihova znanja ostaje u hramu, u razgovoru s učiteljima. Josip i Marija satrli se tražeći ga. Kad su ga konačno pronašli, majka ga kori: „Sinko, zašto si nam to učinio?“ Isus se pak na to ne skanjuje odgovoriti: „Zašto ste me tražili? Niste li znali da mi je biti u onome što je Oca mojega?“ Prizor završava kratkim Lukinim komentarom: „Oni ne razumješe riječi koju im reče“.

Ovdje se naime radi o tome da je Marija u ovoj prilici, mogli bismo tako reći, po prvi puta izgubila Isusa. Dogodio se stanoviti poremećaj u njenim stečenim saznanjima o njemu. Dogodilo se nešto čemu se nije nadala. Isus je postupio onako kako po njenom mišljenju nije treba(l)o. Ona je njime u ovom času zbunjena i zatečena. Možemo reći da je u ovoj situaciji na neki način izgubila svoju idealnu sliku o njemu. Njene predodžbe i očekivanja u vezi s njim pretrpjele su stanovitu promjenu. U jednom trenutku ga je izgubila. Traži ga i ponovno nalazi. Otvara se njegovoj tajni, usvaja ju i s njome živi. Evanđelist neće bez razloga zapisati: „Njegova majka sve je događaje brižno čuvala u srcu“.

Navodim sada drugi biblijski prizor iz Isusove zrele dobi, a u svezi s Ivanom Krstiteljem koji je, čini se, također imao određene poteškoće u vezi s Isusom. Riječ je naime o onom momentu iz Ivanova života kada šalje k Isusu svoje učenike da ga upitaju, da li je on stvarno onaj koji ima doći ili da čekaju drugoga.

Poznato je da je Ivan Krstitelj – glas vapijućeg u pustinji – nagovještavao jed-

nog energičnog Mesiju, sa sjekirom i vijačom u ruci, koji će žariti i paliti, kako bi se ono reklo, koji će s par odrješitih poteza sve stvari staviti na svoje mjesto, koji će, da se našalimo, izvesti „pustinsku oluju“.

O DVA ZANIMLJIVA PRIZORA IZ EVANĐELJA

Može li Bog razočarati?

Piše: Dr. Ante Tamarut

Izgubiti Isusa u jednom trenutku života, dakako onog Isusa iz naših predodžbi i očekivanja, znači početak njegova stvarnog nalaženja, tj. obraćenja.

Moguće je pretpostaviti da se u svezi s takvom vizijom Mesije Ivan u jednom trenutku s obzirom na Isusa našao u određenoj nesigurnosti, da ne rekнем sumnji. Moguće da mu se činilo da Isus nedovoljno energično nastupa, da nije dovoljno agresivan, da njegovo djelovanje nema djelatnog utjecaja na onodobnu religioznu i političku javnost, jednom riječju, da nije uzeo konce u svoje ruke.

Podite i javite Ivanu...

Umjesto izravnog odgovora Ivanovim učenicima na pitanje, da li je on stvarno onaj koji ima doći ili drugoga da čekaju, Isus kaže: „Podite i javite Ivanu što ste vidjeli i čuli: Slijepi progledavaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromašima se navješćuje Evanđelje“. Isus, dakle, odgovor prepušta učenicima i Ivanu koji ih je poslao; daje im priliku da na temelju onoga što su s njim doživjeli sami zaključče je li on taj koji ima doći.

U svemu tome posebno je zanimljiva Isusova riječ koju nisu propustili zapisati ni Matej ni Luka: „Blago onom tko se ne sablažni nada mnom“. Slobodnije bismo to mogli prevesti: blago onom tko se ne razočara nada mnom, blago onom

tko ne zdvaja nad tim, da govorim i činim, odnosno živim ispravno.

Ova dva biblijska prizora koja smo spomenuli navode nas na to, da rečemo slijedeće: Prag vjere koji obično nazivamo obraćenjem započinje zapravo onog trenutka kada uspijemo nadvladati izvjesno razočaranje u Boga, kada se od naših osobnih predodžbi o tome kakav bi Bog morao izgledati okrenemo k Bogu kakav on stvarno jest, onom koji nam se objavio u povijesnoj osobi Isusa Krista; kad umjesto da od Boga očekujemo da bude takav i takav postavimo sebe u pitanje; kad se dakle, umjesto sa svojim, suočimo s Božjim očekivanjima. Pitanje tada ne glasi: kakvog bih ja Boga želio, nego kakva mene Bog želi.

To što nazivamo obraćenjem, dakako nije posao od jednog dana – traje zapravo koliko i život. To je ustvari životno priučavanje, da ne rekнем navikavanje na Boga koji je drugačiji od nas. Radi se o dosljednom i ustrajnom usvajanju Božjeg razmišljanja i ponašanja.

Ma kako izgledalo možda paradoksalno ovo što ću reći, držim da izgubiti u jednom trenutku Isusa, dakako onog iz naših predodžbi i očekivanja, može ustvari značiti početak njegova stvarnog nalaženja ili, ako hoćete, obraćenja. To bi zapravo značilo izgubiti onog Isusa kojeg smo skrojili po svojoj mjeri, i sresti istinitog – onog koji od Boga dolazi. Vjernik bi morao naime biti načistu s time, da Boga ne možemo stvarati ni dotjerivati, možemo ga jedino kao dar

U svemu tome posebno je zanimljiva Isusova riječ koju nisu propustili zapisati ni Matej ni Luka: „Blago onom tko se ne sablažni nada mnom“. Slobodnije bismo to mogli prevesti: blago onom tko se ne razočara nada mnom, blago onom tko ne zdvaja nad tim, da govorim i činim, odnosno živim ispravno.

primiti. O tome možda najbolje svjedoči proslav Ivanova evanđelja koji čitamo na Božić i s kojim želim zaključiti ovo razmišljanje: „K svojim dođe, i njegovi ga ne primiše. A onima koji ga primiše dade moć da postanu djeca Božja“. ■

MOSBACH

20 godina „Povezanosti“

„Povezanost“, glasilo HKM Mosbach, pojavio se u božićnom izdanju u bogatijem i svečanijem ruhu negoli obično. Za to postoji dakako i pravi razlog, a to je 20 godina izlaza toga lista, te okrugli i jubilarni 50. broj. List je pokrenuo i od samoga početka uređuje vlč. Dragan Čuturić, dugogodišnji voditelj HKM Mosbach. „Zašto sam počeo pisati „Povezanost“? Sve što se događalo u našoj Misiji ostajalo je u regalima u komadu papira kojeg je bilo teško naći kada bi zatrebalo. Naš život i naše vrijeme trebali su vidjeti svi naši vjernici, a ne samo regali Hrvatske misije. Trebali su vjernici sebe naći i biti jedni s drugima povezani. Govorili su: to sam ja, to je moje dijete, tu je moja pokojna majka, tamo smo vozili pomoć, tu sam bio na ponoćki, moja Marija je u Lurdu s ostalim mladima. Sve se ovo i drugo trebalo naći zajedno i uzeti u ruke, i gledati, i čitati, naći vremena za bebe, svoje i svoju zajednicu. Zato sam počeo pisati „Povezanost“, da bude putolaz vremena našoj generaciji, ali i drugima koji će nakon 2000. jubileja živjeti nakon nas, da osjete vrijeme iseljeničtva hrvatskog naroda pred davolskim komunizmom (koji nam zapališe u ljetu 1979. autobus na povratku iz Lurda u gradu Seteu, u Francuskoj) i toliko drugih zala, kada se ta mašinerija pretvori u krvi žedne četnike, pa nas ponovno raseliše,

misleći da smo mi Hrvati, a posebno katolici koji ne znamo ispuniti svoje vrijeme“, piše vlč. Čuturić u uvodniku svečanog broja, koji ima 52 stranice.

U tom su broju donesena imena svih krštenika, prvopričesnika i crkvenih bračnih drugova tijekom 1999. godine. Tu su i faksimili iz raznih novina, koje su donijele određene vijesti o Misiji Mosbach. I ovaj broj donosi nekoliko priloga o humanitarnim pothvatima ove zajednice: pomoć župi Poljaci kod Brčkog, pomoć izbjegličkoj obitelji Nikolić u Boču (ima ih 14), pomoć u obnovi župne kuće u Sijekovcu, pomoć za operaciju V. Balentovića iz Županje... Vjernicima će sa zanimanjem pročitati i dvije cjelovite Papine poruke, i to onu za Iseljenički dan, te poruku mladima za XV. svjetski dan mladih 2000. U trećem dijelu broja doneseni su naslovi svih članaka i priloga svakoga broja „Povezanosti“, a oni su popraćeni fotografijama iz života i prošlosti Misije. Ovaj broj je osvježen s nekoliko pisama, pjesama, kratkih meditacija i vijesti.

List „Povezanost“ je uspio istinski povezati naše vjernike i prijatelje s područja Misije Mosbach, ali i šire. On je potom uspješno održao vezu naših iseljeničkih vjernika s domovinom. On je našim vjernicima nudio pravo vjersko, kulturno i nacionalno štivo, i u ono vrijeme kada je to bilo zabranjeno, rijetko i opasno.

ESSLINGEN

Trodnevna duhovna obnova

U Hrvatskoj katoličkoj misiji Esslingen održana je trodnevna duhovna obnova na temu „Susreti s Kristom u 2000.“ koju je od 10. do 12.12.1999. vodio o. Vladimir Tadić. U petak 10.12. o. Tadić je predvodio svetu misu kojom je započeo već uhođani susret žena, a potom se susreo s mladima koji su se zanimali za lik o. Antića. U trosatnom susretu s djecom i roditeljima 11.12. koji se svake godine održava u vrijeme došašća o. Tadić je govorio o kršćanskoj obitelji i o tome što je o. Antić govorio o obitelji. Istoga dana u dvadeset sati održano je predavanje pred oko 80 slušatelja o sadašnjem tijeku postupka za proglašenje blaženim Sluge

Božjega o. Ante Antića. U nedjelju je o. Tadić predvodio nedjeljne svete mise preko kojih je i propovijedao na temu „Poruka o. Antića hrvatskim obiteljima za treće tisućljeće“. Preko svih svetih misa u subotu i nedjelju molilo se za pokojnog predsjednika Franju Tuđmana. U nedjelju, u 6 sati popodne, u okviru predbožićnih koncerata, na glavnom trgu ispred gradske vijećnice u Esslingenu nastupio je s hrvatskim božićnim pjesmama misijski zbor pod ravnanjem gde Mare Gongole. Na početku koncerta gđica Katarina Lovrić pročitala je kratki komemorativni tekst u počast predsjedniku Tuđmanu.

H. D.

Izdavati jedan takav misijski ili župni list usto je specifični način pastoralnog djelovanja i evangelizacije. Njegova vrijednost i težina moći će se istinski ocijeniti tek s određene povijesne distance, ali već sada se može kazati da je to pothvat vijećnog djelovanja, pohvale i čestitke. Ostaje ono što je zapisano!

A. B.

vijesti • news

- **Stuttgart** – Hrvatska katolička misija Stuttgart ima odnedavno svoju stranicu na internetu: <http://www.kkgs.de>
- **Lüdenscheld** – Na području župe održane su prije Božića dvije božićne priredbe s igrokazom „Zaključane cipelice“. Priredbe su izveli mladi i djeca iz Ennepetala, Gevelsberga i Schwelma, a pod vodstvom Ivanke Krause. Najmlađa glumica bila je osmogodišnja Ana Relja. Nakon igrokaza nastupili su folkloraši i plesači te VIS „Bila vila“. Ova zajednica obilježava ove godine 30 godina djelovanja, a tijekom 1999. imala je 3 krštenja, 12 prvopričesnika i 6 vjenčanja.
- **Nürnberg** – U dvorani HKM Nürnberg gostovao je 20. siječnja Špiro Guberina, široj javnosti poznat po ulozi u popularnoj seriji „Velo misto“. On se predstavio izborom iz svoga bogatog 40-godišnjeg glumačkog rada. Nazočni su ga oduševljeno pozdravili, jer ih je „škovacin“ uspio nasmijati, a mnoge i podsjetiti na jezik i običaje rodnoga kraja.

ŠVEDSKA

Nova misija i priznanje hrvatskom svećeniku

Na blagdan Bezgrešnog začetka BDM, 8. prosinca 1999., u gradu Jönköpingu u Švedskoj, otvorena je nova (četvrta) Hrvatska katolička misija u toj zemlji. Za voditelja Misije imenovan je vlč. Drago Ćumurđić, svećenik sarajevske nadbiskupije i dosadašnji voditelj HKM u Kopenhagenu u Danskoj.

Nakon mise u Jönköpingu koju je služio župnik p. Josip Nilsson, a koncelebrirali svećenici iz Stockholma, Göteborga, Kopenhagena i novi misionar, hrvatski su se katolici okupili u crkvenoj dvorani gdje je delegat msgr. Biletić predstavio novog misionara i pročitao dekret o imenovanju. Zatim je zapaljena „četvrta“ svijeća koja simbolizira četvrtu Misiju i predana vlč. Dragi na uspomenu, a Misija na brigu. Izražena je želja da njegov rad bude svjetlo vjernicima u ovom potrošačkom i sekulariziranom švedskom društvu, a Misija je povjerena na poseban način zaštiti BDM na čiji blagdan je započela svoje djelovanje. Zanimljivo je spomenuti da je već 1976. godine sadašnji voditelj HKM u Stockholmu,

vlč. Drago Ćumurđić

msgr. Stjepan Biletić, bio imenovan misionarom u Jönköpingu. Zbog bolesti vlč. Josipa Vasiline u Stockholmu i njegova povratka u domovinu, msgr. Biletić je preuzeo HKM Stockholm, a Jönköping je ostao bez svećenika i čekao 23 godine da bi dobio hrvatskog svećenika. Dolaskom novog biskupa u Stockholm, Švedanina Andersa Arborelius, ostvario se i dolazak novog hrvatskog svećenika. Biskup Anders je, na prijedlog delegata za Skandinaviju, poslao u svibnju 1999. zamolbu HBK i BK BiH da pošalju dvojicu ili

barem jednog hrvatskog svećenika u Švedsku. Budući da je hvarska biskupija stavila inozemnoj pastvi na raspolaganje svoga svećenika vlč. Antuna Oršolića, ova zamolba je pozitivno riješena.

Adresa svećenika:

Vlč. Drago Ćumurđić
Jönköpingsvägen 42
S-33134 VÄRNAMO
Tel. 0370/17440;
mobitel: 073/6283120.

Novi svećenik u Kopenhagenu

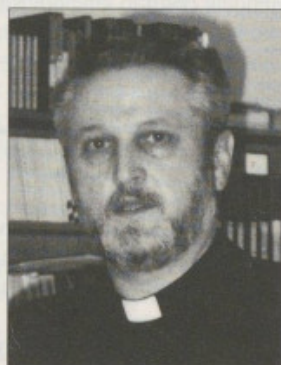
Za voditelja HKM u Kopenhagenu imenovan je don Antun Oršolić, svećenik hvarske biskupije. On na toj službi nasljeđuje vlč. Dragu Ćumurđića koji je nakon devet godina rada u Danskoj preuzeo novu Misiju u Švedskoj. Vlč. Oršolić preuzeo je svoju službu 29. studenog 1999., a adresa svećenika i Misije je ista kao i dosada (Vandtårnsvej 11, 2860 Søborg, tel./fax: 0045-39-66 22 99).

Švedsko priznanje hrvatskom svećeniku

U nedjelju 21. studenoga 1999. godine, na svetkovinu Krista Kralja, msgr. Stjepanu Željku Biletiću, koji djeluje kao hrvatski misionar u Švedskoj, uručena je zlatna medalja Kraljevskog društva PRO PATRIA, najviše švedsko priznanje koje se dodjeljuje švedskim državljanima. Društvo PRO PATRIA to priznanje dodjeljuje zaslužnim građanima Švedske, umjesto kraljevskih redova koji se od 1974., kada je u Švedskoj zavladao radikalni socijalizam, dodjeljuje samo stranim državljanima. Visoko je priznanje msgr. Biletić dobio za dugogodišnji rad na

promicanju hrvatske kulture i zbližavanju dvaju naroda. Svečanost je upriličena na prijedlog msgr. Larsa Cavallina, stockholmskog katedralnog župnika i biskupova konzultora, uz još nekoliko svećenika stockholmske biskupije. Uz msgr. Biletića u svečanom misnom slavlju sudjelovali su msgr. Cavallin, vlč. Drago Ćumurđić, Bertil Roslund, Tomas Orylski i Krosoffer Wrona. U prigodnoj propovijedi msgr. Cavallin je govorio o kršćanskom istinskom svjedočenju za Krista te je pozvao vjernike da budu spremni prepoznati Krista Kralja u

Msgr. Stjepan Ž. Biletić

svome bližnjemu bez obzira tko on bio. Pozdravljajući slavljenika msgr. Biletića u ime vjernika Hrvatske katoličke Misije u Stockholmu, Angelina Ilić mu je zahvalila za sve što je učinio za njih preko brojnih susreta, podjele sakramenata i drugih druženja. Istaknula je da je od velikog značenja ono što je msgr. Biletić činio u tuđini pružajući podršku, utjehu i pomoć, kako u osobnim problemima tako dijeleći sudbinu sa svojim narodom u tuđini. Na misi je pjevao misijski zbor, a bariton Davor Zovko iz Eskilstune izveo je, u pratnji Anne Kaloczi, na orguljama, nekoliko pjesama uklopljenih u liturgiju. ■

BERLIN

Radostan Božić

Hrvatsko kulturno društvo „Vladimir Fran Mažuranić“ iz Berlina izvelo je u dvorani HKM 18. i 27. prosinca igrokaz u tri čina pod naslovom „Svatko priželjkuje radostan Božić“, autora Ivana Zirduma. Igrokaz je izmamio suze pokajnice i suze radosnice kod

gledateljstva. Mnogi su se prisjetili svojih starih roditelja koji bez djece iščekuju Božić, kao što je to prikazano u samom igrokazu, koji ipak ima sretan završetak, jer starim roditeljima dolazi iz tuđine sin sa svojom obitelji i tako usrećuje roditelje za Božić. Jozo Župić

HILDEN

Odličje gospođi Giseli Kliewer

U srijedu 2.2.2000., u vijećnici u Hildenu, gospođi Giseli Kliewer uručen je „Bundesverdienstkreuz“, orden za zasluge Savezne Republike Njemačke. Ovaj orden dodijelio joj je predsjednik J. Rau, na prijedlog ministra predsjednika pokrajine Nordrhein-Westfalen. Na svečanom prijemu prisutne je pozdravio gradonačelnik grada Hildena Günter Scheib.

Zatim je okružni poglavar Thomas Hendele čestitao gospođi Kliewer na nje-

zinom neumornom humanitarnom radu za Hrvatsku i Hrvate u Njemačkoj. Gospođa Gisela Kliewer, učiteljica na katoličkoj osnovnoj školi u Hildenu, došla je po prvi put u Hrvatsku prije trideset godina kao turist, zatim vrlo brzo upoznala zemlju i ljude te prepoznala njihove potrebe i poteškoće. U centru njezinog humanitarnog rada bile su časne sestre karmelitanke koje su protjerane u ratu početkom 90-ih godina i koje se danas nalaze u Zagrebu. Gos-

poda Kliewer je skupljala raznovrsnu pomoć: i nailazila na dobre ljude i donatore koji su je podržavali u njezinim akcijama, pa je tako npr. „Lions-Club“, klub bogatih, čija je parola „Leben ist ohne Nächstenliebe sinnlos“ (Život bez ljubavi prema bližnjemu nema smisla), do sada joj darovao preko 1 milijun maraka. Transportne probleme gospođa Kliewer redovito je rješavala sama. Žrtvovala je školske praznike, pa i vikende, da bi

kombibusom HKM Hagen sama prevezla pomoć u Hrvatsku.

Osim toga što pomaže ljudima u Hrvatskoj, gospođa Kliewer se vrlo intenzivno angažira i u radu za Hrvate u Njemačkoj. Već dvadeset godina uza svoj redoviti posao radi i za HKM u Hagenu. Budući da perfektно govori hrvatski jezik, pomaže i našim obiteljima u svakodnevnim životnim problemima.

Uručivši gospođi Kliewer orden, okružni poglavar Thomas Hendele konstatirao je da je gospođi Kliewer pomoć ljudima u nevolji postao životni zadatak i istaknuo da je njezin neumorni rad izvanredno djelo, i to iz tri razloga: gospođa Kliewer svojim radom dala je prilog sporazumijevanju naroda, dala je poticaj za razmišljanje o miru i kao učiteljica bila je uzor i živi primjer kako se kršćanske vrednote mogu ostvariti u praksi. Svoje riječi zahvalnosti i priznanja uputili su i predstavnici Lionscluba, koji su gospođi Kliewer uručili i ček te predstavnici Hrvatske katoličke misije Hagen. Ovoj svečanosti prisustvovali su sa strane njemačke mjesne Crkve predstavnik nadbiskupije Paderborn te u ime Crkve u Hrvata p. J. Klarić, delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj.

Antonia Tomljanović-Brkić

STUTTGART

Seminar za nutarnje ozdravljenje

Od 15. do 19.12. u Hrvatskoj katoličkoj misiji Stuttgart održana je duhovna obnova-seminar za nutarnje ozdravljenje.

Seminar vodio dr. fra Smiljan Kožul.

Na početku seminara fra Smiljan je objasnio smisao i potrebu nutarnjeg ozdravljenja:

1. Zašto je svakom čovjeku nutarnje ozdravljenje i važno i potrebno?
2. Koji su glavni uzroci nutarnjeg nemira i bolesti?
3. Kako pomoći čovjeku da otkrije koji je od tih uzroka glavni?
4. Koje su glavne prepreke nutarnjem ozdravljenju?

Od vječnosti smo skriveni „u sjeni ruke njegove“ i „urezani u njegov dlan“ (Iz 49,2-16), prije no što nas ijedno ljudsko biće dotaknu, Bog nas „oblikova

u tajnosti“ i „satka u krilu naše majke“ (Ps 139, 13.15). Bog nas ljubi prije ikogjeg ljudskog bića. On nas ljubi „prvom“ ljubavlju, neograničenom, neuvjetovanom ljubavlju i želi da budemo njegova ljubljena djeca koja ljube kao što on nas ljubi.

Ritam života je prebrz da bi čovjek stigao obaviti poslove i naći vremena za sebe i svoga Boga. Pitam se jesam li bila dovoljno svjesna da je sve to vrijeme Bog pokušavao mene pronaći, mene upoznati i ljubiti. Dakle, pitanje nije „kako ću ja naći Boga?“ nego dopustiti da Bog nađe mene? Bog me nadaleko traži pokušavajući me pronaći i želeći me dovesti kući. Ne bi li bilo dobro uvećati Božju radost dopuštajući mu da me nađe i dovede kući? Ne bi li bilo lijepo da se Bog nasmiješi i da me velikodušno ljubi? Shvatila bih da Bog doista želi da jednostavno bude sa mnom.

Tijekom seminara bile su prigodne homilije pod sv. misom. Iznenadujuće pozitivno ljudi su se odazvali ovoj vrsti obnove što su pokazali brojnim sudjelovanjem svake večeri. Jedan od ljepših trenutaka bio je onaj koji smo proveli klanjajući pred Presvetim Oltarskim Sakramentom.

Imali smo prigodu za razgovor i za svetu ispovijed.

Ova je obnova otvorila nove vidike. Vjerujem da su mnogi s ovog seminara otišli spremniji na odricanje svojih ljudskih slabosti, s obećanjima Bogu i sebi da će ustrajati na putu istine.

Vrijeme je odmicalo a polagano se bližio kraj. Ponovno se javila uobičajena stiska, buka te užurbani način života.

Otkrila sam međutim najveću ljubav. Ona mi je pomogla drugačije gledati ljude, više ih cijeniti i moliti da budu sretni. Sretna sam i ja. Za mene je život radost. ■

HKD NAPREDAK –
SARAJEVO

Pomoć nadarenim učenicima i studentima

Za hrvatsko kulturno društvo Napredak, koje za dvije godine slavi stoljetnicu svoga djelovanja, mjera godišnjega uspjeha svakako je – broj potpisanih ugovora o stipendiji ili potpori u tekućoj akademskoj, odnosno školskoj godini sa siromašnom ali darovitom hrvatskom mladeži.

U prosincu prošle godine međutim, s primjetnom nelagodnom je primljen podatak da upravo u toj svojoj osnovnoj djelatnosti Društvo gubi korak budući da su ugovori potpisani tek sa 149 đaka i studenata, od kojih je opet samo 22 novopridošlih. Ugovor je obnovljen s preostalih 127 stipendista, budući da samo uspjeh ostvaren u prethodnoj godini školovanja jamči nastavak stipendiranja ili dobivanja potpore.

U kojem se procijepu želja i mogućnosti u ovoj poslijeratnoj zbilji Hrvata Bosne i Hercegovine našao Napredak, najbolje je osvijetlio akademik Zdravko Pujić, dopredsjednik Napretkova fonda za stipendiranje „Ivo Andrić-Vladimir Prelog“, iznijevši podatak da je od 325 prijavljenih na natječaj, po najstrožim kriterijima glede općeg uspjeha i socijalnih uvjeta življenja, barem 70 posto njih zaslužilo da postanu stipendistima Fonda koji nosi ime dvojice hrvatskih nobelovaca, nekadašnjih Napretkovih stipendista. Priljev sredstava, po njemu, jedini je ograničavajući čimbenik da ih je primljeno samo dvadeset i dvoje!

A koliki je Napretkov korak na ovom polju bio u prošlosti, najbolje svjedoči podatak da je od 1902. do konca Drugoga svjetskog rata ovo Društvo iškolovalo blizu deset tisuća doista darovitih Hrvata koji su potom postali poticatelji ili nositelji brojnih katedri i čitavih institucija ne samo u Bosni i Hercegovini nego i šire.

U Napretku, srećom, ponekad dijelovi, odnosno udovi, izvuku tijelo. Nekoliko godina unazad, naime, na polju stipendiranja, Društvo uvelike izvlače Napretkove podružnice, budući da je svakoj od 60-ak njih – od Sarajeva do New Yorka – programski zadatak aktivno podupiranje i stipendiranje darovite hrvatske mladeži. Tu zadaću godinama najbolje prakticiraju

podružnice Kiseljak, Busovača, Beč, od kojih prva godišnje podupire ili stipendira blizu 60 mladih ljudi svoga kraja.

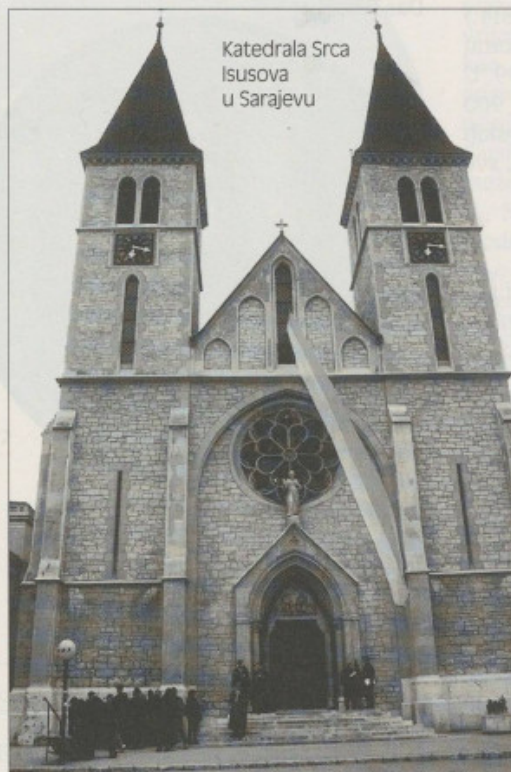
U Središnjici pak Upravni odbor fonda strogo vodi računa ne samo o Hrvatima najpotrebnijim strukama za sredine iz kojih se natječu potencijalni stipendisti nego i o sredinama iz kojih se

hrvatsko iseljeništvo, sklonu društvima poput Napretka, Matice i Akademije, koje biskup Kokša svojedobno nazva budućnosnim imenima hrvatstva.

Napredak se na svoj način dovija da tom pritisku za stipendiranjem odoli i plasiranjem niza drugih projekata, prvenstveno tiskanjem dvadesetak naslova godišnje, dvama festivalima zabavne glazbe, priređivanjem jedne i pol manifestacije dnevno (na polju kulture, sporta i zabave, ali i duhovnih sadržaja).

O tome govori i Napretkov Božićni program '99, u okviru kojega su ostvareni II. festival dječje pjesme „Piccolissimo“, SASK-Napretkov međunarodni božićni malonogometni turnir, s nastupom „Croatiae“ i „Zagreba“, „Širokoga“ i „Brotinja“ iz zapadne Hercegovine, „Bosne“ iz Visokog, te „Sarajeva“, „Željezničara“ i domaćina „Napretka“ iz Sarajeva, zatim Napretkov Božićni osmi po redu, šahovski turnir, na kojemu su sudjelovali najbolji mikači drvenih figura na 64 polja iz BiH, Hrvatske, Slovenije i Makedonije, dok je u okviru duhovnih sadržaja Napredak bio organizatorom „Betlehemske svjetlosti“, potekle iz daleke Švedske, te dojmjljiva Svečanoga božićnog koncerta u prepunoj sarajevskoj provostolnici, u nazočnosti najviših crkvenih velikodostojnika, s kardinalom na čelu, i međunarodnih predstavnika, na čelu s Visokim predstavnikom Wolfgangom Petrischem i drugim diplomatima. Na kraju je priređen i jubilarni, peti po redu Napretkov „Likovni anale '99“, uz sudjelovanje 60 likovnih umjetnika, kipara i dizajnera, sa 150 djela priređenih u Umjetničkoj galeriji Bosne i Hercegovine.

Srećko Paponja

Katedrala Srca
Isusova
u Sarajevu

oni regrutiraju. Trenutačno, Središnjica podupire ili stipendira hrvatsku mladež od Ljubuškoga, Čapljine, Posušja, Rame i Mostara, preko srednje Bosne do Orašja, Bihaća i Banja Luke i dalje do Zagreba.

Ali, dokle, i kako, kad je u procesu čak i rijetkoga povratka Hrvata u Bosnu i Hercegovinu najpreči krov nad glavom i kakav takav posao... Stoga Napredak, kao i u prošlosti, svoj pogled u hrvatsku intelektualnu budućnost upire u naše

Svoje priloge za stipendiranje možete slati na:

NAPREDAK, ZAP Sarajevo, devizni račun: 10100-678-2039128.

799. – Umjetnost

Susret Karla Velikog i Leona III. u Paderbornu. Karlove reforme društva i Crkve. Karlo Veliki i Hrvati. Kako nevidljivo iz prošlosti postaje vidljivim u sadašnjosti.

Izložba: „799. – umjetnost i kultura Karolinga. Karlo Veliki i papa Leon III. u Paderbornu“

„Paderborn slavi povijest. Može li se to uopće? Može, itekako“, kaže paderbornski gradonačelnik Lücke u knjižici u povodu jubilarne godine 1999. Grad i Nadbiskupija Paderborn i Pokrajinski savez Westfalen-Lippe upriličili su za 1200. obljetnicu susreta Karla Velikog (747.–814.) i pape Lava III. (795.–816.) u Paderbornu velebnu izložbu od 23.7. do 1.11.1999. U tri muzeja može se razgledati oko 900 izložaka. Od toga je 600 arheoloških nalaza i 300 umjetničkih eksponata, sve skupa od neprocjenjive vrijednosti.

Papa i kralj u Paderbornu

Kralj, otac Europe i Lav, vrhovni pastir na zemlji, sastali su se i razgovarali o raznim stvarima... – kaže pisac Karlovog epa početkom 9. stoljeća. Tri mjeseca su oni razgovarali, i to od srpnja do listopada 799. u Paderbornu, na rubu karolinškog svijeta. Kralj Karlo Veliki htio je vjerojatno pokazati i papi-izbjeglici uspjehe u misionarskom radu i na državničkom planu. Pogranični Sasi su tek pokoreni i dobrim dijelom već pokršteni. Nakon temeljitih razgovora dogovorili su se o zajedničkom programu. Papa dobiva zaštitu najmoćnijega zapadnoeuropskog vladara, a zauzvrat će okruniti Karla Velikog na Božić 800. u Rimu za rimskog cara. Tako je obnovljeno Zapadno rimsko carstvo, propalo 476.

Krunidbom za cara u Rimu stvoreni su temelji za kasniji visoki srednji vijek: stapanje kasne antike, Germana i kršćanstva. Karlo Veliki oponaša kršćanske rimske careve i daje karolinškoj umjetnosti rimski pečat – za što imaju zasluge umjetnici, graditelji i zanatlije iz Rima i pokorenog langobardskog kraljevstva (danas sjeverna i srednja Italija). Istovremeno počinje temeljita unutrašnja obnova Franačkog carstva. U naobrazbu se uvodi latinski jezik i jedinstveno latinsko pismo (karolinška minuskula). Ta „mala slova“, jasna i jednostavna, bit će uzor svim kasnijim latinskim abecedama. Za cijelo carstvo (od Barcelone do Hambur-

ga i Splita) uvodi se jedinstvena valuta: srebrni fenig (denar) i jedinstvene mjere. Cijene su bile stabilne: za 36 denara se moglo kupiti npr. goveče, a redovnička halja za 60 denara. Karlo je zatim proveo liturgijsku obnovu (jedinstveni tekstovi po rimskim originalima i gregorijansko pjevanje). Iz tog vremena (oko 810.) potječe remek-djelo karolinške umjetnosti: Das Lorscher

Lorški
evangelistar

Evangelijar (Evangelistar iz Lorscha). Taj prekrasni rukom napisani i oslikani evangelistar, ukoričen slikarijama od slonove kosti, može se vidjeti na izložbi. Osnivaju se nove biskupije i benediktinski samostani sa školama i pisarnicama (skriptorijima). Po nastavnim planovima se uči latinski jezik i stječe se klasična naobrazba. Uvodi se gradnja kamenih crkava, zgrada i samostana. U crkve, odnosno na zvonike, postavljaju se zvona, koja određuju zajedno s katoličkim kalendarom tijek svakodnevice. Ljudi su bili uključeni u godišnje svetkovine Božića, Uskrsa i Duhova, koji daju njihovom životu red i stabilnost. Obični puk živi u drvenim kolibama, ali sigurnije i s manje straha, jer se s kršćanskom vjerom oslobađa raznog praznovjerja. Groblja se premještaju uz crkve i mrtvi se pokapaju po kršćanskom običaju (zapad-istok i bez dodataka za pokojnike ili gozbe na grobovima). Kasnoantičku baštinu prozeo je polako kršćanski duh. I današnje zapadno kršćanstvo (Abendland) ne može se shvatiti bez karolinške obnove (renesan-

se). Karlo Veliki je pokopan 814. u Aachenu, u antičkom sarkofagu (Proserpina-sarkofag), kojeg se također moglo vidjeti kao zadnji eksponat u Dijecezanskom muzeju. Njemački car Fridrik Barbarossa progurao je 1165. proglašenje Karla Velikog svetim za biskupiju Aachen. Karlove kosti počivaju od 1215. u aachenskoj katedrali u Karlovoj škrinji. Karlo Veliki, otac Europe, stvorio je od Aachena drugi Rim. Na otvorenju izložbe rekao je njemački predsjednik Johannes Rau u paderbornskoj katedrali, da je danas potreban dijalog među kulturama. Kršćanstvo je pomoglo da se nadiđe plemensko i klansko mišljenje. Ono je omogućilo kulturni procvat Europe. Paderbornski nadbiskup Degenhardt dodao je kako je sve počelo u znaku križa. Često „pokapana“ kršćanska vjera nadživjela je sva vremena i označila ljudsko djelovanje. Zatim je potaknuo sve na razmišljanje pitanjem, treba li se naša budućnost više okrenuti ekonomskim vrijednostima i ciljevima ili treba Europu shvatiti više kao duhovni projekt.

Karlo Veliki i Hrvati

Izložbu u Paderbornu pratio je okvirni program s više od 500 priredbi za tih 99 dana. Radionički postupci s praktičkim prikazivanjem i predavanjima pozivali su posjetitelja da proširi svoje znanje o sadržajima na izložbi. Ovome treba dodati i ostala kulturna događanja poput glazbenih, zatim kino-predstave na otvorenom i priredbe iz života i vremena srednjeg vijeka.

U nedjelju, 10. listopada 1999., održao je u Gradskoj galeriji u Paderbornu predavanje s dijazpozitivima prof. dr. Miljenko Jurković, voditelj katedre za srednjovjekovnu povijest u Zagrebu. Profesor je govorio na njemačkom jeziku, a njegov nekadašnji asistent dr. Slavko Kačunko sinkrono je pratio predavanje dijazpozitivima na dva platna.

Profesor Jurković je iznio u predavanju, kako su značajniji kontakti između franačkih marki i hrvatskih regija počeli osamdesetih godina 8. stoljeća, kada je Istra osvojena i pripojena furlanskoj marki. U Panoniji, području uz istočnu granicu franačkog kraljevstva, Hrvati su najvjerojatnije sudjelovali u bitkama protiv Avara 791. i 796. Sjeverna hrvatska kneževina između Save, Drave i Dunava našla se pod vrhovnom vlašću Franaka.

kultura karolinškog doba

Iz tog područja ima malo arheoloških nalaza iz franačkog vremena (uglavnom oružje). Franci su nastojali staviti pod svoju kontrolu i primorsku hrvatsku kneževinu, kojom je vladao knez Višeslav. Za njegovog života to nisu uspjeli. Poslije rata s Bizantom (Istočno Rimsko carstvo) sklopljen je 812. mir u Aachenu. Tada je zapadnorimski car Karlo Veliki i diplomatski priznat i od Bizanta kao „zapadni brat“. Franci su zadržali kontrolu nad Istrom i hrvatskim kopnom, a Bizant nad Zadrom, Trogirom, Splitom, Krkom, Osorom i Rabom. Unutrašnja hrvatska samouprava je sačuvana, knez je samo potvrđivan od franačkog cara. Profesor Jurković je uz predavanje prikazao dija pozitive s hrvatskim pisanim izvorima i kamenim spomenicima (arhivi u kamenu), koji se odnose na Hrvate u doba Karla Velikoga (747.–814.), do podjele franačkog carstva 843. u Verdunu i kasnije, kada su politički interesi Hrvatske bili usmjereni više na italjsko kraljevstvo. Mnogobrojni dija pozitivi s krasnim reprodukcijama hrvatskih arheoloških spomenika i nalaza s kraja 8. i skoro cijelog 9. stoljeća do sada su većim dijelom bili nepoznati i domaćoj javnosti, a pogotovo njemačkoj iako su onodobni hrvatski prostori bili civilizacijski povezani sa zapadnoeuropskim krugom. Kao na tekućoj vrpici mogla je uglavnom

njemačka publika vidjeti: Višeslavovu krstionicu, kapitele iz Istre, crkvu sv. Donata u Zadru, sv. Marte u Biacima, sv. Marije iz Knina i druge predromaničke crkve, natpise s imenima hrvatskih knezova, predromaničke skulpture, hrvatski zlatni i srebrni nakit, ostruge i druge umjetnine s posebnim hrvatskim stilom.

Hrvatskim angažmanom se postiglo i iscrtavanje novih granica onodobne Europe. Do sada je ta

Karolinško carstvo i Hrvatska kao sastavni dio ondašnje Europe

granica završavala u Istri i Sloveniji, a hrvatskim umjetninama se pokazalo, da je zapravo kompletna Hrvatska i dobar dio Bosne bitno uključen u Europu.

Audiovizualni pregled:

–799. – aspekti razmeđe vremena“

Audiovizualna priredba „O razmeđi vremena 799.“ vrhunac je događanja u Gradskoj galeriji u Paderbornu. Već umorni posjetitelj mogao se zabaviti uz bombastično i suvremeno prikazivanje događaja od karolinških vremena do danas i s primislima i na budućnost. Autor te bučne filmske priredbe je frankfurtski profesor Lothar Spree. Gledatelj i slušatelj u polumračnoj i polukružnoj dvorani biva 45 minuta izložen bučnoj prezentaciji na 4 velika platna u isto vrijeme. 28 filmova i clipova ugrađeno je kao panoramska slika u tu ritmičku priredbu. Cilj tog pregleda je „nevidljivo učiniti vidljivim“. Gledatelj vidi ono što u Carskom i Dijecezanskom muzeju ne može vidjeti.

Navodi današnjeg svijeta medija montirani su s povijesnim originalima, tako da prenose povijesno značenje videnog. Hrvatski gledatelj vidi Višeslavovu krstionicu zajedno s drugim dragocjenostima iz karolinškog vremena. Isto tako, kad se govori o onodobnom novcu (srebrnom denaru), iznenađa vidi na susjednom platnu veliku hrvatsku kunu ili euro. Taj spektakl snimljen je na video-kasetu pod naslovom: „799 – Aspekte einer Zeitenwende“ i može se nabaviti u Gradskoj galeriji u Paderbornu.

Jura Planinc

Hrvati i Karolinzi

Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 20.12.2000.–30.5.2001.

Otprije zamišljena izložba „Hrvati i Karolinzi“, kao dio zajedničkog europskog projekta „Karlo Veliki i stvaranje Europe“, o karolinškom razdoblju, međusobno je povezana s izložbama u Barceloni, Brescii, Paderbornu i Yorku. Ovaj jedinstveni projekt sponzorira Europska komisija putem programa „Rafael“.

Na pragu novog tisućljeća rasprave o Karolinzima teme su europskih razmjera. Karla Velikog su već njegovi suvremenici nazivali „ocem Europe“, a s druge strane on je bio osnivač Franačkog carstva, koje je obuhvaćalo dobar dio zapadne i srednje Europe. Tada su položeni i temelji zajedničkoj europskoj kulturi.

Zajednički element izložbe je i već gore spomenuta multimedijaska (audiovizualna i kompjuterska) prezentacija. Njome su obuhvaćeni gradovi Barcelona, Brescia, Paderborn i Split. Hrvatski Split će izložbom „Hrvati i Karolinzi“ predstaviti onodobnu Hrvatsku kao dio Franačkog carstva. Po

svojoj koncepciji izložba u Splitu najbliža je onoj u Barceloni, jer obuhvaća razdoblje od kraja 8. do kraja 9. stoljeća. „Na izložbi u Splitu bit će predstavljeni svi najvažniji podaci iz pisanih izvora i s kamenih spomenika, koji se odnose na Hrvate u doba Karla Velikoga. To su npr. i izvori koji pripovijedaju o diplomatskom pohodu zadarskog biskupa Donata i gradskog kneza Pavla caru Karlu u Aachen, zatim oni koji svjedoče o djelovanju Borne, kneza Dalmacije i Liburnije na strani Franaka, u bitkama protiv Ljudevita kneza Panonske Hrvatske; nadalje, izvori koji svjedoče o utjecaju na religiju, umjetnost i obrt i uvoz franačkog oružja, ratničke opreme i liturgijskih predmeta. Tu su i veze s oblicima karolinške dvorske ceremonije što se posebno ogleda u crkvenoj arhitekturi (westwerk). Na izložbi će dakle biti prikazano jedno od rubnih područja karolinškog carstva, područje koje graniči s Bizantom i koje će postupno postati nezavisna država.“

J. P.

Hrvatska svetost Rješenje pošaljite najkasnije do 10. III. 2000. • Sastavio: Mariofil Soldo

	„Opća tarifa“	Petar, Sluga Božji, 15. travnja	Pokazna zamjenica	Gramatički oblik oprečan množini	Gorje u Rusiji uz japansko more	Zaobljeni planinski vrh, Glavica	Hrvatska svetost	Kalij	Ošamutiti	Drvena posuda za kiseljenje kupusa (mn.)	„Sportske novosti“	Dodatak (obično jelu)	Ribarski brod	Ana Ćurda
Komad tkanine koji se ulaže u opanke							Tvornica- koksa Časkati, čavrljati							
Prvi Hrvat proglašen svetim, Nikola								Svetac Leo- pold 12.5. Vuče vago- na vlaka						
Pristaša radikalne stranke											Ivan Broz			
Blaženica iz Kotora, djevice, 27. travnja											Nikola Miličević			Narodno muško ime
Otto Brkić			Nenad Ninčević Germanij			Razjašnje- nje neke izjave „Karat“								
Maskota zagreba- čke uni- verzije				Nadimak Tonja Kukoča Djelo D. Simunovića					Glumica Sorvino Makedon- sko naro- dno kolo					
Pulska znameni- tost					Igra na sreću Napitak za okrepu						Osjet gledanja Pisac, Ivan			
Nives Ivanković			Španjol- ska špilja Biv. lop- tač Brane										Cerid Izdanak iz sjemena	
Ačim od milja				Mjesto kod Konjica Dubrovnik (lat.)				Vrlo jak vjetar Zemlja iz djela E.Cabeta						
„Klub“		Štititi od napada Plah kao ...							Aluminij U prošlosti, tada, onda				„Karat“ Konrad Adenauer	
Magaričari						Makar, koliko Boja od željeznih oksida								
Zameo mu se ...				Komad kovana novca Ljubitelji salata										Posljed- nja bo- sanska kraljica
Tvrda oteklina (medicin.)						Kočija (tal.) Tulipan							„Kelvin“ Istarski Sluga Božji Miroslav	
Radij			Svečane dvorane Sažeta misao				Ivanečki magazin Makar koje						Barij Žensko ime, Bibana	
Švedska		Zarazna bolest Sluga Božji, Ante 4. ožujka									Natko- ljenica „Radni odnos“			
Poput nečega				Antun Laslo			Društven i ples Mužnja							
Pripadnik jednog plemena Slavena				Onamo ondje Nikola Krstić				Ime glumice Gardner	Nat- konobar Krešimir Čač					
Čitajte „Živu zajednicu“	Mjera za masu Tin Ujević					Majčin brat Ivan Raos					Organi sluha Ante Kovačić			
Tomislav Ivčić			Mučenik Marko, 7. rujna Italija											
...u život, ili ...u modu, ili ...u trag				Novi- narka Ermann				Prvo slovo abecede		Glumica Dorić				

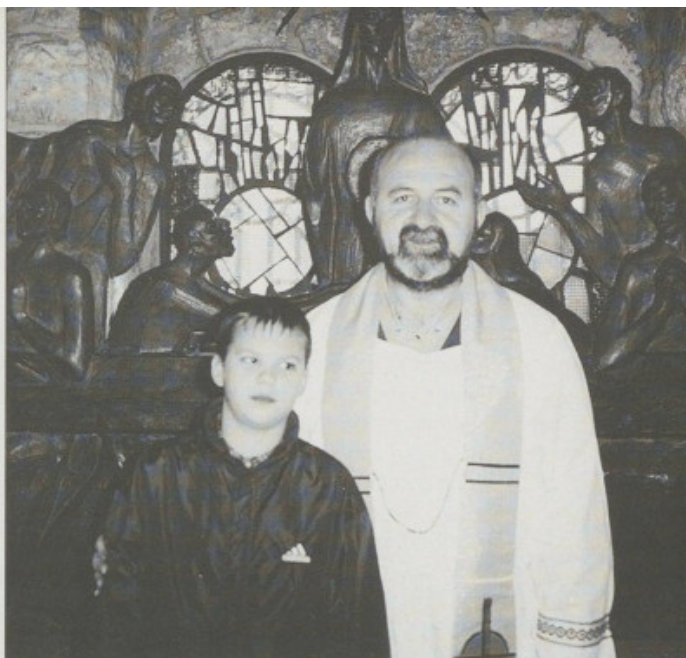
Išli smo Isusovim stopama

Ići i vidjeti Svetu Zemlju dar je kojeg samo uporni ostvare. Veliki jubilej 2000 i rođendan Gospodina Isusa Krista, obasjava cijelu zemaljsku kuglu. Prije 2000 godina na ovu zemlju je stupila najhumanija osoba koja je donijela najhumaniji zakon: „Ljubi Gospodina Boga svojega iz sveg srca svoga, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim: i svoga bližnjega kao sebe samoga“ (Lk 10,27). Isus Krist je donio zakon ljubavi i on ga je prvi prakticirao u svome životu. Isus je bio i ostao velikan ljubavi i njegova domovina na svakom koraku to potvrđuje. Držeći knjigu evanđelja u ruci, vidjeli smo mnoga mjesta na kojima je Isus govorio i činio čudejna djela. Tu u prvom redu treba spomenuti grad Kafarnaum. I paralizirani čovjek je ozdravio kad su ga donijeli pred Isusa: „Kad gle, doniješe mu uzetoga koji je ležao na nosiljci. Vidjevši njihovu vjeru, reče Isus uzetomu: Hrabro, sinko, otpuštaju ti se grijesi“ (Mt 9,2). Sam evangelist Matej u tom gradu je doživio susret sa Sinom Božjim: „Isus ponovno izađe k moru. Sve je ono mnoštvo grnulo k njemu i on ih poučavaše. Prolazeći

ugleda Levija Alfejeva gdje sjedi u carinarnici. I kaže mu: Podi za mnom! On usta i pođe za njim“ (Mk 2,13-14). Vidjeli smo i goru na kojoj je Isus proglasio osam blaženstava. U Tabghi je bilo čuderno umnoženje kruha, kada Isus s pet kruhova i dvije ribe nahrani veliko mnoštvo ljudi. Uz Galilejsko jezero stoji crkva Petrova primata.

Tu je Isus izgovorio ove riječi: „Upita ga treći put: Šimune Ivanov, voliš li me? Ražalosti se Petar što ga upita treći put: Voliš li me? pa mu odgovori: Gospodine, ti sve znaš? Tebi je poznato da te volim. Kaže mu Isus: Pasi ovce moje!“ (Iv 21,15-17).

Grad Jeruzalem svjedoči o Isusovoj muci koju je podnio za nas ljude. Vidjeli smo gradska vrata kroz koja su vodili sv. Stjepana na kamenovanje. I naš hrvatski svetac i mučenik Nikola Tavelić bio je

Najmladi hodočasnik Kristijan Matić i fra Marijan Petričević

ubijen i spaljen u Jeruzalemu. Izraelska zemlja je mjesto gdje su mučenički umrli mnogi proroci i ugodnici Božji. Ali Kristovu ljubav nitko nije mogao ubiti. Isus je treći dan uskrsnuo iz groba. I on je najveći pobjednik svih vremena i vjekova. Isus je pobijedio grijeh, smrt i davla. Poslije stvaranja svijeta postoje dva najljepša dana. Dan kad se Isus rodio i dan kad je on uskrsnuo. Treba doći u Sv. Zemlju i ići stopama Isusovim da se još više u to uvjerimo.

Don Stjepan Pasarić SDB

Moja „čuda“ u Svetoj Zemlji

Iskreno rečeno, teško je riječima opisati nutarnje doživljaje hodeći Svetom Zemljom. Čim te osjećaje pokušam „obučiti“ u riječi, čini mi se da ih na neki način kvarim. Rijetko kad sam toliko intenzivno doživljala Isusovu blizinu.

Baš ta blizina, još jače sjedinjenje s njim, bio je razlog moga putovanja. Hodati ulicama, biti na mjestima u kojima je on bio, gdje je sretao ljude i činio čudesa, gdje je i „tjelesno“ bio nazočan, tu sam očekivala doživjeti neko malo čudo, kao neko strujanje kroz tijelo, kako se to pomalo naivno očekuje; Unatoč tomu, ništa se ni slično nije dogodilo.

Dirnula me je propovijed u spilji na Pastirskom polju kod Betlehema, gdje je bila riječ o potrebi gledanja očima srca, o nutarnjem osluškivanju Božjeg govora, o doživljaju i prihvaćanju Boga čitavim

svojim bićem. Shvatila sam da Boga moram susresti u srcu skidajući masku obrane, jer ona pred njim nije potrebna.

Tako sam ono moje malo „čudo“ mogla doživjeti na dva mjesta: u crkvi Isusove agonije u Getsemanskom vrtu i u crkvi Svetoga groba Isusova. U Getsemaniju sam se Isusu osjećala posebno blizu, jer je kao čovjek osjećao strah i molio Oca, da ga ta čaša mimoide. Na tom mjestu mi se činio dohvatljiv, sličan meni, tu ga nisam morala tražiti negdje „gore“, savršena, nego bio je jednostavno čovjek koji bi od straha najradije zaustavio svaki daljnji korak i možda čak i pobjegao od svoje sudbine. Ipak je uspio strah nadvladati predajući sve u Očeve ruke i iz ljubavi prema nama, da nam bude na utjehu. Bez obzira kakvu agoniju mi proživljavali, imat ćemo uspjeh samo u suradnji s Bogom.

Drugo mjesto bio je Isusov grob.

Ne toliko ni križni put, niti Kalvarija, mjesto uzdignuća križa, nego njegov grob.

Ulazeći u grob razmišljala sam kako je on za mene, za nas, prošao kroz tijesak smrti i straha, da bi na kraju izišao kao pobjednik na svjetlost. Onaj maleni zastrašujući prostor njegova groba, jedva osvijetljen, simbolizirao je jedinstveni put spasenja, da bez umiranja i prolaza kroz tamu nema pravog života u svjetlosti. Postalno mi je jasnije što je Isus za nas učinio. Pomiješali su se osjećaj zahvalnosti i spoznajne koliko mi je potreban.

To mi je bilo najvažnije mjesto u Svetoj Zemlji.

Sva ostala svetišta koja smo posjetili imala su svoje posebno značenje i svoju čar, kao i prekrasna priroda Svete Zemlje, izlasci i zalasci sunca iznad Galilejskog mora, putovanje u dragom i ugodnom društvu.

Hvala svima koji su me razgovorom obogatili i onima koji su veselim uljepšali ovo ipak naporno putovanje. Hvala Bogu za sve! Dao Bog, da svaki kršćanin bar jednom u životu uspije posjetiti ovo biserje kršćanstva.

Mira Vrdoljak

SUZY RINAWI, mlada kršćanka iz Jeruzalema

*Žz: Zamolio bih te da nam
ukratko kažeš nešto o sebi i
svojoj obitelji?*

S. Rinawi: Rođena sam ovdje u Jeruzalemu. Imam 21 godinu i studiram, te radim kao recepcionarka u hotelu. Potječem od kršćanskih roditelja, od oca grko-pravoslavca i majke maronitske kršćanke. Imam dva brata i dvije sestre. U lipnju odlazim u Kanadu i Sjedinjene Države.

*Žz: Kakav je vjerski život u
tvjoj obitelji?*

S. Rinawi: Ja osobno vjerujem u Boga, i kako rekoh, potječem iz religiozne kršćanske obitelji. Živimo uobičajenim vjerskim životom za ovdašnje prilike. Posebno su naravno zanimljive svetkovine Božića i Uskrsa, uz koje su vezani zanimljivi običaji i tradicije.

Žz: Je li Jeruzalem je posebno mjesto i za tebe?

S. Rinawi: Naravno. Ja sam ovdje rođena i živim ovdje. Uostalom ovdje je živio i djelovao Isus. On je ovdje prošao muku i smrt na križu i uskrsnuo.

*Žz: Je li teško živjeti ovdje u mnoštvu
različitih židovskih, kršćanskih, muslimanskih pa i drugih religioznih zajednica?*

S. Rinawi: Da, teško je živjeti ovdje, osobito kršćanima, koji su ovdje izrazita manjina u odnosu na židove i muslimane. Ima mnoštvo poteškoća. Kada se naprimjer poklope židovske i muslimanske svetkovine s kršćanskima, tada se kršćani zapravo i ne zamjećuju.

Jeruzalem je posebno mjesto

Kršćane se usto na razne načine diskriminira i ignorira.

Žz: Kako ti, kao mlada i moderna djevojka, živiš ovdje danas u sredini koja je bitno obilježena tradicijom?

S. Rinawi: Nije lako. Naši roditelji žive u drevnim tradicijama. Ali, oni ne obvezuju nas da i mi živimo poput njih. Sada je naime drugačije vrijeme, drugačiji ljudi i uvjeti življenja. Ja konkretno nisam toliko obvezna slijediti staru roditeljsku tradiciju. Mogu raditi što god hoću, svakako u određenim granicama.

Žz: Gdje vidiš svoju osobnu budućnost, ovdje ili negdje u inozemstvu?

S. Rinawi: Svoju osobnu budućnost ne vidim ovdje nego, nadam se, u Sjedinje-

nim Državama. Ovdje se ne mogu razviti onako kako bih ja to željela. Ovu zemlju doduše izuzetno volim i smatram je posebnom, ali svoju životnu budućnost, ipak vidim u nekoj kršćanskoj zemlji.

Žz: Znači li to da gotovo svi kršćani žele otići odavde?

S. Rinawi: Da, većina njih, osobito mladi.

Žz: Tko će onda čuvati sva ova najznačajnija kršćanska sveta mjesta u ovoj zemlji, u ovom gradu?

S. Rinawi: Hm, vi ste daleko odavde. Vi ne vidite pritisak kojemu smo mi ovdje izloženi. Ali, netko će ipak ostati.

Žz: Namjeravaš li se udati?

S. Rinawi: Još sam mlada, pa još ne razmišljam toliko o tomu. Ima još mnogo stvari koje želim napraviti u svome životu i u budućnosti. Ali, naravno da ću se jednom udati, možda za tri-četiri godine. Kada nađem pravoga momka, tada ću se i udati.

Žz: Kako promatraš ljude koji ovdje dođu iz Europe, kao što je primjerice ova naša hrvatska hodočasnička skupina?

S. Rinawi: Jasno, drago mi je da ste ovdje. Drago mi je kako nas promatrata i prihvaćate. Neki nas međutim iz Europe ne gledaju niti prihvaćaju kao kršćane, nego naprosto kao Arape, odnosno ne smatraju nas dobrim ljudima. Ali, ova naša hrvatska hodočasnička skupina je izuzetno lijepa. Nadam se da ćete steći pravu sliku o nama palestinskim kršćanima i o načinu našega života. Ono što i vi vjerojatno često vidite na televiziji o Palestini ili Jeruzalemu nije uvijek posve objektivna slika i to nije slika primjerice cijelog Jeruzalema. I Palestina i Jeruzalem imaju i drugu, mnogo ljepšu sliku. Nadam se da će upravo ta slika ostati i vama u sjećanju. Dobro došli u Jeruzalem i dodite opet.

A. Batinčić

Zašto ste pošli...

– **Marija Jukić, Köln:** Prije godinu dana dobila sam na dar kronicu s Isusova groba. Toliko sam molila da dodem na Isusov grob, i, evo, molitva mi je uslišana.

– **Ruža Radas, Köln:** Da se duhovno obnovim. Kad sam u Via Dolorosa, moleći križni put, stavila križ na svoje rame, osjećala sam se neopisivo povezanom i bliskom s Isusom.

– **Ervin Maričić, Dortmund:** Da vidim jeruzalemsku bolnicu... Šalim se. Došao sam da doživim izbliza Isusovu zemlju i upoznam ovu kulturu. Bilo bi lijepo da su kršćani složni kao u crkvi Očenaša.

– **Mira Jozić, Koblenz:** Da upravo u ovoj jubilarnoj godini koračam Isusovim stopama. U spilji na Pastirskom polju naprosto odjekuje jednostavnost koju je Bog izabrao da dode na ovaj svijet.

– **Fra Franjo Trogrlić, Aachen:** Radost mi je i čast biti u Sv. Zemlji u ovoj Sve-toj godini. Obogatio sam se upoznavši vjernike iz drugih misija i bratskim zajedništvom sa svećenicima i časnim sestrama. Oduševljen sam lijepim misama i dubokim misnim nagovorima.

– **Ante Lukač, Regensburg:** Ovim sam ispunio davnju želju. Sve mi se svidjelo. Na Kalvariji sam u duši razumio što znači to da je „Isus umro za nas“.

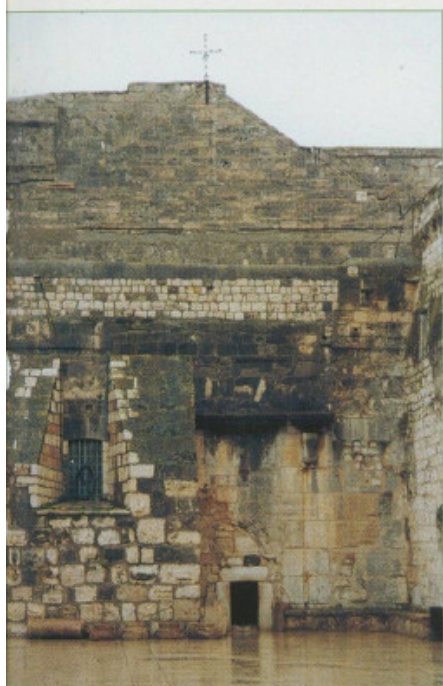
Urednik „Žive zajednice“ fra Anto Batinčić u društvu etiopskih monaha kod crkve Svetoga groba

Snaga vjere

Hrvatsko hodočašće
u Svetu Zemlju,
22.–29.1.2000.

◀ Slušati riječi Svetoga Pisma na obalama Galilejskoga mora znači slušati samoga Isusa. Kod crkve Petrova prvenstva i nama je govorio da budemo stijena, uporište, vjere u njega, da će biti s nama u sve dane do svršetka svijeta. Povjerovali smo mu te s poštovanjem, ljubavlju i čežnjom dodirivali kamenje po kojem je on hodio. Osluškivali smo valove koje je i on nekada osluškivao i milovali milosnu vodu jezera po kojem je plovio i na kojem je propovijedao Radosnu vijest.

▲ Mjesto Isusova rođenja u Betlehemu podsjeća na tvrđavu. Mala vrata su zapreka svima onima koji su imali ili imaju nečasne namjere. Isus je rekao da je vrata, vrata u život vječni i vrata prema Bogu.

▲ Monumentalna je crkva Anđelova navještenja u Nazaretu, kao što je monumentalna i otajstvena i poruka o utjelovljenju samoga Boga u krilu Djevice Marije. Tu se odigrao susret Neba i Zemlje. Odnedavno je taj sklad poremećen namjerom muslimana da svoju bogomolju izgrade tik do crkve navještenja. Ne radi se o potrebi i pobožnosti nego očigledno o prkosu. To boli tim više što i muslimani priznaju Isusa kao velikoga proroka, a poštuju i njegovu majku Mariju. Kad smo ondje bili, muslimani su upravo ondje klanjali podnevnu molitvu. Vjera nije prkos nego predanje Bogu. Neki očito ponosno (ne) znaju što čine.

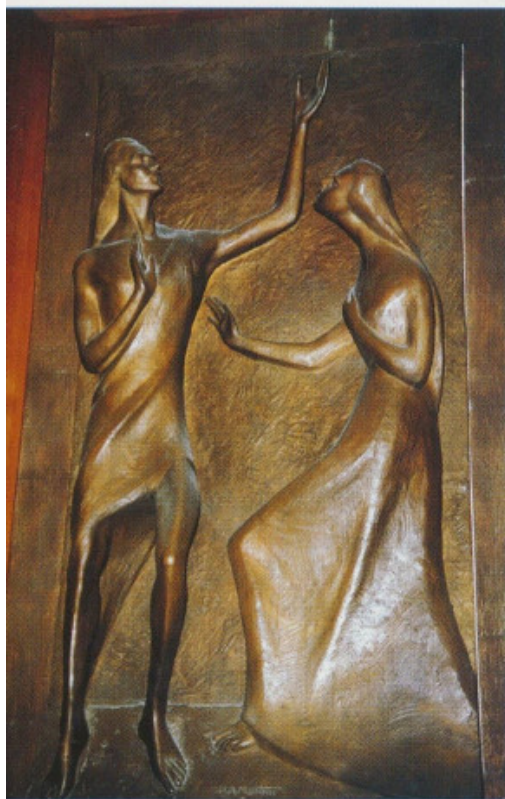
▲ „Money! Money!“ (na engleskom: novac) – riječ je koju palestinska djeca često upućuju hodočasnici, pružajući ruke, kao na našoj slici kod crkve na Pastirskom polju kod Betlehema. Mnogi su Palestinci siromašni, što osobito pogađa djecu. Hodočasnički turizam je međutim privredna grana koja mnogo dobra donosi i brojnim palestinskim obiteljima, a i djeca dobiju pokoji šekel od darežljivijih hodočasnika.

▼ Zid plača ili Zapadni zid najsvetije je židovsko mjesto, jer se radi o ostacima razorenoga Jahvina hrama. Pobožni židovi uporno i ustrajno mole upravo na tome mjestu. Božje riječi ondje uče mali židovski vjernici odmalena.

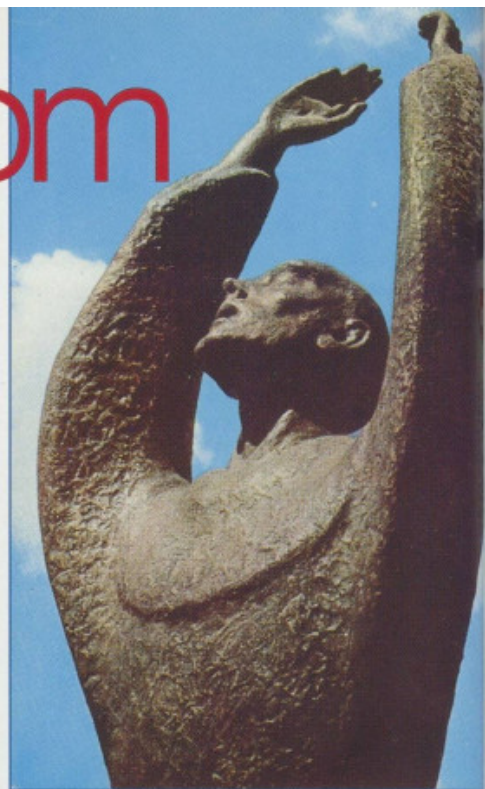
Ukorak s Isusom

Hrvatsko hodočašće u Svetu Zemlju, 22.-29.1.2000.

Često slušamo Isusove riječi: „Pođi za mnom! Slijedi me!” Jasno nam je da se to odnosi na duhovno nasljeđivanje Isusa, na životno opredjeljenje za njegovu stvar. Ipak često zamišljamo kako je to bilo ili kako bi to moglo biti u ono vrijeme, kada je on te pozive upućivao svojim ondašnjim izravnim slušateljima i učenicima. Pravu predodžbu o tomu pruža ozračje Svete Zemlje. U Svetoj Zemlji to se može zaista uživo doživjeti. Zato smo bili u Svetoj Zemlji i išli ukorak s Isusom. Poput apostola i negdašnjih njegovih slušatelja u ono vrijeme. Slušali smo njegovu riječ i nosili njegov križ. On je bio svuda oko nas. Bio je svuda s nama. Vjerujemo da sam križ, da smrt, nije kraj.

Vjerujemo da je on pobijedio muku i smrt, da je uskrsnuo i živ se pokazao Mariji Magdaleni (slika lijevo u crkvi Svetoga groba). Doznali smo da su za očuvanje i za brigu o najsvetijim kršćanskim mjestima najzaslužniji franjevci, sljedbenici sv. Franje Asiškoga (desno slika njegova kipa u Kafarnaumu). Oni su uvijek pronalazili način kako se dogovoriti s raznim vladari-

ma koji su žarili i palili Svetom Zemljom, kako naći zajednički jezik s drugom kršćanskom braćom i sestrama, koji su također za sebe željeli imati sveta mjesta. Zapadno bi kršćanstvo bilo siromašnije za mnoga sveta mjesta da nije bilo upornosti, brige, žrtve i muke franjevaca, koji i danas u Svetoj Zemlji brinu za većinu svetih mjesta u ime Katoličke Crkve. ■

Zadnja postaja našega križnoga puta kroz Jeruzalem bila je kod crkve Isusova groba